

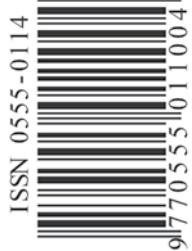

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

православље.срб ; www.pravoslavlje.rs

Излази 1. и 15. у месецу
15. март 2014. године
Број 1128 Цена 90 динара 2,5 КМ

ISSN 0555-0114

Крсту Твоме кланамо се

Званични пријеми

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је 21. фебруара 2014. године у Патријаршији српској у Београду г. Николу Селаковића, министра правде Републике Србије у оставци.

Истога дана, Патријарх Српски примио је у Патријаршији српској у Београду г. Јоаниса Касулидиса, министра спољних послова Кипра.

Пријему је присуствовала и гђа Нафсика Крусти, амбасадор Кипра у Србији.

Патријарх Иринеј примио је 24. фебруара у Патријаршији српској у Београду г. Драгана Ковачевића, потпредседника Удружења за унапређење економске и културне сарадње Србије и Грузије. Разговор је вођен на тему нематеријалног културног и духовног наслеђа као и о организацији Фестивала српске нематеријалне културне и духовне баштине *Источник*, чији је духовни покровитељ Патријарх Српски, а г. Драган Ковачевић аутор и оснивач.

Истога дана, Патријарх Српски је примио и донаторе Црквене народне кухиње Верског добротворног стајаљства АЕМ. Пријему су присуствовали г. Александар Аксентић, власник пољопривредног добра Агрос Опово, г. Ђојко Ђошић, генерални директор Компаније Фриком, и секретар ВДС-а јереј Владимир Марковић. Великим донацијама у поврћу Агрос и Фриком су у значајној мери помогли несметано функционисање Црквене народне кухиње.

У Црквеној кухињи радним данима обедује од 350 до 400 корисника, а када се додају пунктови у Цркви Св. Јована Крститеља на Централном гробљу, на Карађурђији, Бежанији и у Жаркову, број корисника се пења на више од 1.100. Поред хране, ВДС пружа свим корисницима Црквене народне кухиње и помоћ у лековима, здравствену заштиту, просветне услуге и духовну по-

моћ. Донатори су у знак захвалности од Његове Светости добили копију иконе Богородице Млекопитатељице, која представља духовну потпору и заштиту свима који су укључени у рад Црквене народне кухиње.

Извор: ВДС

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је 25. фебруара 2014. године у Патријаршији српској у Београду г. Томислава Николића, председника Републике Србије.

Полазећи од заједничког трајног опредељења да се реализује замисао Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве и Његове Светости Патријарха српског Г. Иринеја да се посмртни остаци Николе Тесле, најпознатијег светског проналазача и научника у области физике, електротехнике и радиотехнике и једног од највећих умова двадесетог века, достојно сахране у порти Храма Светог Саве на Врачару, 28. фебруара 2014. је на свечаности у Патријаршији српској у Београду потписан споразум између Српске Православне Цркве, Владе Републике Србије и Привременог органа града Београда.

Споразум, којим се између осталог обезбеђују услови за израду и постављање споменика Николи Тесли у порти Храма Светог Саве на Врачару, потписали су Патријарх српски Г. Иринеј, министар енергетике, развоја и животне средине проф. др Зорана Михајловић и председник Привременог органа града Београда др Синиша Мали. Потписивању споразума присуствовали су и директор Патријаршијске управне канцеларије протојереј-ставрофор Стојадин Павловић, директор Канцеларије за сарадњу са Црквама и верским заједницама др Милета Радојевић и члан Привременог органа града Београда г. Горан Весић.

Патријарх Иринеј примио је 4. марта 2014. у Патријаршији српској у Београду гђу Славку Драшковић, директора Канцеларије за дијаспору и Србе у региону Владе Републике Србије. Пријему су прису-

На Сабрању Предстојатеља у Цариграду

На позив Патријарха цариградског Г. Вартоломеја, Патријарх српски Г. Иринеј боравио је у Цариграду од 5. до 9. марта 2014. године на Сабрању Предстојатеља свих канонских помесних Православних Цркава.

На овом Сабрању Предстојатеља разматране су опште теме из живота Православне Цркве у свету, као и низ питања везаних за сазивање Свеправославног сабора, за који се обављају припреме.

Како је овај број *Православља* по претходно утврђеном договору у штампу предат пар дана раније него што је уобичајено, због кратких рокова нисмо успели да у њега уврстимо и вести из Цариграда.

Но, у наредном броју *Православља* можићете да прочитате опширен извештај са овог Сабрања, као и Поруку православних Првојерара

сабраних у Цариграду, коју су они упутили православним верницима широм света.

ствовали г. Вукман Кривокућа, помоћник директора, и гђа Борка Радовановић.

Истог дана, Патријарх српски г. Иринеј је примио и проф. др Оливера Антића, саветника председника Републике Србије.

У капели Св. Симеона Мироточивог

У Патријаршијској капели посвећеној родоначелнику немањићке лозе Преподобном Симеону Мироточивом, 21. фебруара служена је заупокојена Литургија. Началствовао је Патријарх Српски уз саслужење свештених лица која раде у Патријархији српској. У наставку је служен парастос блаженопочившим патријарсима, митрополитима, задужбинарима, великим добротворима, бившим службеницима и радницима Патријаршије и Архиепископије.

У Галерији САНУ

Галерија САНУ и Радио АЕМ-а *Слово љубаве* представили су у петак, 21. фебруара 2014, први концерт у низу из циклуса „Реч љубави“.

Патријарх Српски је присуствовао првом концерту и својим благословом подржао овај скуп. Хор који је наступио у петак увече био је Дечји црквени хор „Бранко“ из Ниша, основан 1995. г. као подмладак црквене певачке дружине „Бранко“. Хором је дириговала Јована Микић. Концерту у Галерији Српске академије наука и уметности присуствовали су многоbrojni гости, између осталих и протојереј-ставрофори Трајан Којић, старешина Цркве Св. Марка у Београду, Бранко Цинцаревић из Саборне цркве у Нишу, др Драгомир Сандо, професор ПБФ-а у Београду; јереј Марко Којић, парох Цркве Св. Димитрија у Новом Београду; протојакон Дамјан Божић из београдске Саборне цркве, који је био у пратњи Његове Светости, многоbrojni свештеници из Епархије нишке, као и проф. др Даница Петровић.

У Саборној цркви

На задушнице, 22. фебруара, Патријарх српски Г. Иринеј служио је заупокојену Литургију у Саборној цркви Светог архангела Михаила у Београду.

Српском Патријарху саслуживали суprotoјереј-стеврофор Петар Лукић,јереј Славиша Поповић и протојакон Дамјан Божић. За певницом су певали свештеници Саборне цркве и студенти ПБФ у Београду. Након Св. Литургије служен је помен ктиторима, приложницима, оснивачима, добротворима, свештенослужитељима и парохијанима Саборне цркве у Београду. Заупокојеној Литургији присуствовали су умировљени Епископ средњоевропски Г. Константин и Епископ ремезијански Г. Андреј.

У Жаркову

Патријарх Иринеј је на празник Светог свештеномученика Харалампија, 23. фебруара, служио Св. Арх. Литургију у Цркви Светог Вазнесења Господњег у Жаркову.

У Коларчевој задужбини

Сваке године на празник Св. Симеона Мироточивог „Доброчинство“ – поклоничка агенција СПЦ организује свечану академију. У препуној сали Коларчеве задужбине 26. фебруара и ове године славило се име Господње и име Св. Симеона Мироточивог. Беседио је protoјереј-стеврофор др Радомир Поповић, професор ПБФ у Београду. Академији је присуствовао и Патријарх српски Иринеј у пратњи свештенства.

Захваљујући Канцеларији за сарадњу са Црквама и верским заједницама, Скупштини града Београда и Секретаријату за културу академија се одржава годинама.

Зорица Зец (Извор: Информативна служба СПЦ)

У Богословији Светог Саве

Патријарх Иринеј и Епископ ремезијански Андреј су 2. марта 2014. заједно са ректором Богословије Светог Саве у Београду protoјерејом-стеврофором др Драганом Протићем, професорима и ученицима богословије, обележили почетак Великог поста.

Овом приликом служено је свечано праштално вечерње, након кога је Патријарх Иринеј одржао пригодну моралну поуку о предстојећем посту и подсетио на духовну снагу која се стиче постом и молитвом. Патријарх је, такође, ученике подсетио на њихов призив на који су добровољно пристали и дао веома мудре савете који ће бити изузетно корисни у њиховом будућем пастирском раду. Патријарх Иринеј и Епископ Андреј, у пратњи ректора Протића, посетили су зграду Богословије Св. Саве, где су се у срдачном разговору са професорским кадром упознали са радом ове знамените црквене школске институције.

Извор: bogoslovijasvetogsavje.edu.rs

Делегација Атинске Архиепископије у Београду

Његова Светост Патријарх Иринеј начаљствовао је 3. марта 2014. Св. Литургијом у Саборном храму у Београду уз саслужење Митрополита додонског Г. Хризостома из Јеладске Цркве, Архимандрита Спиридана (Катрамадоса), protoјереја Панајотиса Карапасиоса, као и свештенства Саборног храма. На крају Св. Литургије Патријарх се обратио гостима и пожелео им срдачну добродошлицу. Затим је Митрополит Хризостом, благодарећи на гостопримству, истакао да му је ово прва посета Београду и Србији, али да се овде осећа као код куће, истичући традиционалну близнакост грчког и српског народа, не само по вери, већ неретко и судбини коју ова два народа деле.

Митрополит Хризостом је председник Синодске канцеларије за поклоничка путовања, а у Београду борави ради представљања програма Атинске Архиепископије на Међународном сајму туризма. Поред Митрополита Хризостома званичну делегацију Јеладске Цркве чиње: Архимандрит Спиридан (Катрамадос), секретар; г. Атанасиос Рафтопулос и г. Василиос Дзерпос, као и г. Христо Петреас, специјални научни саветник Синодске канцеларије за поклоничка путовања Јеладске Цркве. Током боравка у Београду делегацију прати гђа Катерина Мусбех, председник и генерални директор путничке агенције „Близки исток“.

ПРАВОСЛАВЉЕ 1128

2
Активности Патријарха

6
Ктиторска слава у Студеници

7
Светосимеоновски сабор
Олја Стојановић

8
Слава Патријаршијске капеле
Прошођакон Стеван Рајајић

9
Свети Симеон Мироточиви
Протојереј-стеврофор гр Радомир В. Поповић

12
Разговор са Митр. Амфилохијем
Нико од МПЦ не захтијева да постане Српска или Грчка Црква
Бранко Героски

16
Црквенословенски језик у савременој комуникацији и мисији Цркве (пети део)
гр Ксенија Кончаревић

18
Положај детета у Цркви (8)
Проблеми с васпитањем
Ивица Живковић

20
Над зеленом Дрином (1. део)
Архимандрит Тихон (Ракићевић)

23
Четрдесет година од упокојењаprotoјереја Виталија Тарасјева

26
У име народа
Светлана Новићић

28
О Видовдану и другим датумима
др Александар Раковић

30
Како нас је видео А. Рајс (5)
Говор народне душе
Антоније Ђурић

32
Школа иконописа „Одигитрија“ – школа љубави
Мирослава Мијатовић

34
Бисерни орнамент
Милена Стефановић Саји

36
Шта за нас значе Св. Арханђели код Призрена?
гр Предраг Ристић

37
Свет књиге

38
Предавање кардинала Валтера Каспера
Прошођакон Зоран Андрић

39
Наука, уметност, култура...

42
Кроз хришћански свет

44
Из живота Цркве

На насловној страни:

Студенички крст, 12. век

Познати „Студенички крст“ је исклесан током две последње деценије 12. века. Налази се изнад северних врата Немањине Богородичине Цркве. Овај крст је постао препознатљиви знак градитељства, културе и доба Стефана Немање. Он представља комбинацију две симболике: ранохришћанске символике сидра, тј. спасења и сигурности у Царству Божијем и символике раста и напретка која се види у било декорисаним завршетима крста.

Снимио: Илија Рамић

Фотографију обрадио: Владан Златић

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Члан Св. Арх. Синода задужен за надзор над радом Информативно-издавачком установом Св. Арх. Синода СПЦ Епископ зворничко-тулзански Хризостом

Главни и одговорни уредник
Презвитељ мр Александар Ђаковић

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Крутиковић

Фотограф
Бајон Драган С. Танасијевић

Лектор и коректор
Борбе Остојић

Чланови редакције
Презвитељ др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар и август двојброј. Годишња претплата за нашу земљу је 1700 динара, полугодишња 850. Пореднички примерак 90 динара. Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.

Уплате не слати поштанској упутници!

Не слати девизне чекове!

Годишња претплата за иностранство:

Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35 GBP; авионска: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:

Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LLIKRSBG)
Beneficiary: RS55145007080000135615
Informativno Izdavacka Ustanova Srpske Pravoslavne Crkve,
Kralja Petra 5, Beograd
Charges: For the account of ordering customer

Телефони:

Редакција: +381 11 30-25-116

Маркетинг: +381 11 30-25-113

ПРЕТПЛАТА: +381 11 30-25-103, 30-25-113, 064 17-83-786

e-mail: pravoslavlje@spcrs.rs – редакција

претплата@spcrs.rs – претплата

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији. Текстови и прилоги објављени у „Православљу“ представљају стварне ауторе.

Сва права задржана. Свако преиштампавање, копирање, умножавање, објављивање и дистрибуирање целих или делова ових новина или чланака објављених у њима забрањено је и представља поједу ауторског права и кривично дело.

Дизајн: Соба.rs
Графичко припрема: Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А. д.

Дистрибутор: „Polydor“ д.о.о.
Ломница 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 032/717-322, 011/2461-138

СИР – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

271.222 (497.11)

ISSN 0555-0114 = Православље

COBISS.SR-ID 16399106

Православље се штампа уз помоћ Канцеларије
за сарадњу са Црквама и верским заједницама
Владе Републике Србије

У Светој царској лаври, задужбини Светог Симеона Мироточивог

Фото: Епархија шумадијска

Ктиторска слава у Студеници

Истински поштоваоци ма-настира Студенице и њених светиња окупили су се у ноћи уочи литургијске прославе Светог Симеона Мироточивог да заблагодаре Богу и светом родоначелнику немањићке династije.

Надахнута служба у прелепом и верним народом испуњеном манастирском храму, употпуњена византијским појањем хора „Мојсије Петровић“ из Београда, могла је на лак начин да нас приближи оном осећају који су имали изасланици руског кнеза Владимира када су се пре много година нашли на сличном месту не знајући да ли су на небу или на земљи. Међутим, бдење је било само увод у величање Светог Симеона чија је круна управо на Светој Литургији, коју су служили Преосвећена господа Епископ шумадијски и администратор жички Јован и Епископ бихаћко-петровачки Атанасије, уз саслужење многобројних свештеника и ђакона.

После прочитаног Јеванђеља Владика Јован је поздравио гостујућег Владику и уступио му реч. Владика Атанасије је све присутне подсетио на прочитане речи Светог апостола Павла, који говори о томе које су врлине које красе истинског хришћанина. Надовезујући се на речи прочитаног Јеванђеља: „Ко хоће за мном да иде нека се одрекне себе и узме крст свој, и за мном иде“, Владика Атанасије је нагласио да је то потребан услов да

би се човек звао хришћанином и започео живот у Духу.

Током Свете Литургије, Владика Јован је у чин свештеника рукоположио ђакона Милорада Вујовића из Лучана, а у чин ђакона службеника Епархије жичке дипломира- ног теолога Мирољуба Попадића из Краљева. Владика их је родитељски поучио о значају одржања у благодати коју су рукоположењем добили на дар и потреби одговорног и молитвеног живота.

Због мноштва народа изнета су три путира ради причешћа верних. После заамвоне молитве, поред гробног места Светог Симеона Мироточивог преломљен је славски колач.

После завршетка Свете Литургије, у трпезарији Светог Саве Архимандрит Тихон са својим братством уприличио је трпезу љубави и угостио све присутне.

Током целог дана верници су долазили у храм просећи благослов и молитвено заступништво Светитеља. При свом поласку исто су урадили и Епископи. Владика Јован је тада, обраћајући се пре свих Владици Атанасију, беседио о ископавању моштију Свете Анастасије, пресвлачењу моштију Светог Симона и чудима која су се дешавала лично њему или у његовом присуству.

Јереј Александар Б. Бојовић
Извор: Епархија шумадијска

У Митрополији црногорско-приморској

Фото: Митрополија црногорско-приморска

Светосимеоновски сабор

Према предању, Стефан Немања – Свети Симеон Мироточиви, родоначелник владарске династије Немањића и творац моћне српске државе у средњем веку, рођен је у Рибници, данашњој Подгорици.

Ове године, традиционални Светосимеоновски сабор у Подгорици одржан је у знаку великог јубилеја – 900 година од рођења Стефана Немање. Освећењем крстонице у пиргу Светог Симеона Мироточивог и Светом Архијерејском Литургијом, 1. марта 2014, у Саборном храму Васкрсења Христовог у Подгорици почела је торжествена прослава, која је, како је неколико дана раније новинарима и најавио парох подгорички Предраг Шћепановић, настављена великом свечаном литијом до зидина Немањиног града и ушћа Рибнице у Морачу, где је приређена свечана Светосимеоновска академија. У склопу Светосимеоновског сабора у крипти Саборног храма Христовог Васкрсења одржана је и промоција сабра-них дела књижевника Матије Бећковића.

Светом службом Божијом у суботу, у Храму Васкрсења Христовог, којом је началствовао Патријарх српски Г. Иринеј уз саслужење Митрополита црногорско-приморског Г. Амфилохија, епископа: шумадијског Г. Јована, захумско-херцеговачког Г. Григорија, рашко-призренског Г. Теодосија, будимљанско-никшићког Г. Јоаникија, полошко-кумановског Г. Јоакима, свештенства и свештеномонаштва и уз молитвено учешће многоbroјног верног народа, почeo је Светосимеоновски сабор. На kraју Литургије, Митрополит Амфилохије је заблагодарио Патријарху Српском и архијерејима што су освештали светоси-

меоновску крстоницу. Патријарх Иринеј је, беседећи, пожелео да нас све благосиљају свете руке Светог Симеона Мироточивог до kraја света и времена. „Ми смо мали народ, али Господ нам је дао велике дарове. Дао нам је велике личности којима се дивимо, али не само ми, него и читав хришћански православни свет. Свети Симеон и Свети Сава су родоначелници не само своје династије него свега светог, узвишеног у нашем роду и нашем народу. То нису обичне личности – то су громаде духовне“, рекао је Патријарх Српски.

Након Литургије, Његова Светост је предводио Светосимеоновску литију која се подгоричким улицама кретала од Саборног храма све до Немањиног града, на чијим је зидинама Патријарх Иринеј са архијерејима, свештенством и верним народом благосиљао славски колач, а потом је одржана духовна академија на којој је о Светом Симеону Мироточивом говорио академик Матија Бећковић.

Претходне вечери, по одслуженој свечаној доксологији у част доласка Српског Патријарха, Митрополит Амфилохије беседећи је рекао да је „Подгорица коријен и Хиландара и лозе Немањића“, те да ће освећена крстоница у пиргу Св. Симеона Мироточивог „на јордански начин освећивати и просвећивати оне који повјерују и оне који се буду крштавали у име Господње“.

Олга Стојановић

У Патријаршији српској у Београду

Слава Патријаршијске капеле

Придворни патријаршијски храм Светог Симеона Мироточивог у Београду и ове године врло свечано је прославио своју храмовну славу

Са благословом Његове Светости Патријарха српског Г. Иринеја, Придворни храм Светог Симеона Мироточивог – Патријаршијска капела у Београду и ове године врло свечано је прославила своју храмовну славу.

Празнично бденије у уторак, 25. фебруара ове године служио је Викарни Еп. ремезијански Г. Андреј уз саслужење седам свештеника и два ћакона, а певао је Хор Светог Симеона Мироточивог под руководством диригента госпође Милице Тишме.

Овом свечаном богослужењу присуствовали су и умировљени Еп. Константин, као и академик Димитрије Стефановић, генерални секретар САНУ, који је по традицији читao празничне паримеје, а Еп. Андреј одржао је беседу о Стефану Немањи, великом српском жупану, најпоштованијем и најзначајнијем српском владару. Еп. Андреј је посебно истакао значај Стефана Немање, потоњег Преподобног монаха Симеона и његовог сина Саве Немањића на подизању манастира Хиландара, првог и највећег духовног центра наше Цркве до данашњих дана, као и огроман значај

Преподобног Симеона у погледу развоја монашке духовности – јер је он својим монашким подвигом дао образац многим потоњим монасима ове свете обитељи.

На сам дан славе, 26. фебруара, Свету Арх. Литургију служио је Патријарх српски Г. Иринеј уз саслужење Епископа нишког Г. Јована и дванаест свештеника и тројице ћакона, а певали су чланови Првог београдског певачког друштва.

Св. Арх. Литургији присуствовали су и Епископи: шабачки Лаврентије, будимљанско-никшићки Јоаникије и умировљени Еп. Константин, као и г. др Драган Новаковић, помоћник директора Канцеларије Републике Србије за сарадњу са Црквама и верским заједницама.

Посебним молитвеним расположењем и духовном радошћу испунила је присутне надахнута и поучна беседа Владике Лаврентија, који је нагласио да су за разлику од других европских народа нашу државу и Цркву стварали свеци – Божији угодници, а не владари. Њиховим непрестаним заступничким молитвама пред лицем нашег Творца, наш српски род вековима

опстаје на овим просторијама – упркос свакодневним искушењима, патњама и страдањима од спољашњих, али често и унутрашњих непријатеља. Подсетивши да ове године обележавамо 900. годишњицу рођења великог српског жупана, Вл. Лаврентије је истакао да су нас он и његов син Св. Сава још пре осам векова увели у ред најкултурнијих и најпросвећенијих народа ондашње Европе.

На завршетку Св. Арх. Литургије, којој је присуствовао велики број верних и деце, Његова Светост је пресекао колач Патријаршијске капеле, а Еп. нишки Јован колач Удружења „Краљевина Србија“ које је под покровитељством ЊКВ престолонаследника принца Александра Карађорђевића.

Овогодишњи домаћини славе су били г. Видо Граун и његов син Игор Граун, свршени богослов Цетињске богословије и аспсолвент Православног богословског факултета БУ, и гђа Невенка Тасић са ћерком Драганом Каличанин из Београда.

Истога дана у вечерњим часовима у Коларчевој задужбини у Београду одржана је Светосимеоновска академија у организацији Поклоничке агенције СПЦ „Доброчинство“, којој је присуствовао Патријарх Иринеј са свештенством Архиепископије београдско-карловачке, а у програму су учествовали: Мешовити хор АКУД „Иво Лола Рибар“ са диригентом мр Милованом Панчићем, драмски уметник Гојко Балетић, а светосимеоновску беседу казивао јеprotoјереј-ставрофор др Радомир Поповић.

Протојакон Стеван Райчић, старешина Патријаршијске капеле

Беседа са Академије одржане на Коларцу на празник Светог Симеона Мироточивог, 26. (13) фебруара 2014. г.

Свети Симеон Мироточиви (велики жупан Стефан Немања)

Протојереј-ставрофор гр Радомир В. Поповић

Овогодишњи помен Преподобног Симеона Мироточивог пада у јубиларну 900-годишњицу његовог рођења. Било је то 1113. или 1114. године, када се родио у Зети, Рибница најмлађи, четврти син жупана Завиде – Немања. Обележавамо сто година Великог рата или Првог светског рата (1914–2014), као и 200 година страдања београдских мученика ђакона Авакума и игумана Пајсија (1814) када је крваво угашен Први српски устанак.

Немирни 12. век прошао је у знаку коначног конституисања самосталне и јаке, и споља и изнутра, и духовно и политички, српске државе која од тада слови као Немањићка Србија на мапи Европе и целог света. Сагледавајући укратко целокупан живот и дело великог жупана Стефана Немање, могу се јасно оцртати два поља његовог рада и деловања на којима је оставио неизбрисиве трагове. Прво поље његовог деловања јесте рад на учвршћивању и уређењу српске држа-

ве, по чemu је остао упамћен као родоначелник светородне владарске породице Немањића. Отуда Св. Николај Жички и Охридски упозорава, не само њему савремене српске политичаре, да добро воде рачуна како владају и да увек имају у виду да су ову земљу стварали и њоме владали светитељи, а међу које, свакако на првом месту, спада Св. Симеон. Друго важно поље његовог рада, и као владара, а и лични подвиг као монаха, јесте старање о Цркви, о вери православној као интегралном саставу народне државе. Од посебне је важности његов лични пример монаха, задужбинара, светитеља чијем ће примеру многи следовати у потоњој српској историји. Ова два аспекта живота и дела Св. Симеона су неодвојива, међусобно се преплићу и најреалнија су слика наше, и државне и црквене прошлости.

Наиме, полазећи од основне библијске поставке, „у вечни спомен биће праведник“, и „праведник ће од вере живети“, да је човек, људско биће као најсavrшенији створ Божји састављен из душе и тела, и да као такав егзистира овде на земљи као житељ уређене државе, а да се вечно спасава у и кроз Цркву као душу сваког државног организма, биће нам јасно и Немањино животно дело и прегнуће. Ни само једно, ни само друго, ни само држава, ни само Црква без државе. То начело дијархије или двојединства, чини се, идеално је остварено управо на Немањином примеру. Он је то остварио најпре на свом личном примеру, а потом и у држави свог времена, а томе су следовали и његови наследници.

Заслуга за све ово припада Св. Симеону – Стефану Немањи који јесте отац отаџбине и нације, *pater patriae*, отац отечства, „господар свих српских земаља“. Остали би дugo набра-

јајући све тешкоће и препреке, и спољашње и унутрашње, које је пребрдио остварујући своје велико дело чији смо баштинци и наследници све до данас, били ми тога довољно свесни или не – битка код Пантина на Косову са браћом (око 1166), борбе 1172. год. са источноромејским царем Манојлом I Комнином (1143–1180), и коначно, битка на Морави 1190. У контексту европске историје ништа мање нису сложене прилике крсташких ратова – Стефан Немања је савременик два крсташка рата – Другог и Трећег, а на помолу је био за православни свет катастрофални (1204) Четврти крсташки рат; војни подухвати латинског Запада против најезде мухамеданаца на Истоку – Немањини сусрети и преговори са немачким царем Фридрихом I Барбаросом у Нишу 1189. године, а пре тога његово посланство у Нирнберг (1187). Победник на бојним пољима, али исто тако и достојанствени заробљеник на улицама Цариграда (1172), са омчом око врата, гологлав и босоног, али је, „високо израстао и леп на око“. Из свих бура и метежа излази као часни победник, и поносни, и увек управни државник. „Онај кога се сви бојаху и трептаху на све стране, сада се могаше видети као један од туђинаца, убог, ... и проси од свих опроштај“, каже његов син и животописац Св. Сава, видећи га као скромног монаха на Св. Гори.

Није било довољно само политички објединити све српске земље у једну компактну државу, победити унутрашње размирице са браћом, и најближим суседима, проширити границе државе с којом рачуна цео тадашњи свет. Све ово не можемо на прави начин добро разумети, ако не сагледамо духовну подлогу и позадину целокупног Немањиног подухвата од почетка до kraja.

Свето Писмо почиње речима: „У почетку створи Бог небо и земљу...“ (Пост. 1, 1). Немањин почетак је и наш, и он гласи: „Иштите најпре Царство Божије и правде његове, а све остало ће вам се додати“ (Мт. 6, 33). С Богом је све почињао, и у Њему све завршавао. Зато је његово дело дуговечно, свето и честито јер је сазидано на чврстом камену вере, по речима Светог Јеванђеља. Све олује и ветрови и земљотреси овога света нису га могли порушити и уништити. Владао је 38 година као духовни пастир свог народа „приводећи“, пре свега Господу, као у старини велики пророк и боговидац Мојсеј, нови народ, као „други Израиљ“, изабрани српски народ. С правом му његови животописци, а има их тројица: Св. Сава, Стефан Првовенчани и јеромонах Доментијан, приписују епитет равноапостолни – јер довршава потпуну христијанизацију Срба, као што је то чинио равноапостолни Св. цар Константин Велики у Римском царству, или као равноапостолни руски кнез Владимир Кијевски (988), како о томе пише Св. Иларион Кијевски у свом делу *Слово о закону и blađodati*. „Његова добра вера“, каже његов животописац јеромонах Доментијан, „беше у спрези с влашћу“. „Не живи човек само о хлебу, већ од сваке речи која излази из уста Господњих“ – читамо у Св. Јеванђељу. Другим речима, ни велика и јака држава сама по себи не значи све, и не значи много. Зато се Стефан Немања најпре стара да сачува чистоту православне хришћанске вере од јеретичких утицаја у свом отаџству, који су долазили и са Истока и са Запада, од богомила, манихејаца разних врста. „Господин свих српских земаља“ у главном граду Србије, Расу, одржава црквено-народни сабор на којем је, попут древних васељенских сабора

Камена пластика у манастиру Студеница – источни портал
(снимио: Илија Рамић ; фотографију обрадио: Владан Златић)

Цркве, осуђена „мрска и триклета јерес“, како бележе његови савременици: „Хулу наносе на Духа Светога и деле недељиво Божанство“. Он ревнује попут пророка Илије у Старом Завету – јеретике кажњава и прогони: „Лиши их земље од државе своје, а домове и имање њихово раздаде ништима и прокаженима, а њихове нечестиве књиге спали.“

Земљу је оградио и опасао великим светињама као најбољом заштитом и оградом, које и данас стоје – односно, црквама и манастирима: Св. Никола у Топлици, Св. Богородица на реци Косаници, Ђурђеви Ступови код Раса, Св. Никола у Кончулу, Студеница на Влаху Староме – „мајка свих српских цркава и манастира“, „бјел Вилиндар на сред Св. Горе“, да поменемо само неке његове задужбине које и данас красе наше отачество.

Зато је он наш свети родоначелник. Ако по, француској изреци, племство обавезује (*noblesse oblige*), онда смо и ми дужни да, не само поштујемо, него и следујемо, и дела и веру нашег оца нације Преподобног Симеона. На Благовести, 25. марта 1196. године на сабору у Расу, Стефан се одриче

престола који му је, како каже, даривао сами Бог. Поука упућена том приликом сину и наследнику Стефану, упућена је и нама: „Зато чеда моја, не заборављајте учење и праведни закон који установих. Јер, држећи се њега, имаћете Бога за помоћника себи и Пресвету Богородицу, и моју, иако грешну молитву. Кратак је пут којим идемо, живот је наш дим, пара, земља и прах... Бога се бојте, владаоца поштујте, цркве укравашавајте, епископе слушајте, јереје поштујте, монашки чин уважавајте, да би се они молили за вас“. Ништа нам Св. Симеон не саветује што сам није испунио. Онај пред којим су стрепели и дрхтали непријатељи и кога су сви уважавали постаје најобичнији и најскромнији монах, најпре у својој ктиторији Студеници, затим на Св. Гори у манастиру Ватопеду, а потом он и синови му оснивају Хиландар као „умни град своме отаству“. Ктитор за сва времена постаје заиста духовни родоначелник српског народа – он је отац првог архиепископа самосталне Цркве – Светог Саве, и отац првог српског краља Стефана Првовенчаног, у монаштву Симона монаха.

Земљу је оградио и опасао великим светињама као најбољом заштитом и оградом, које и данас стоје – односно, црквама и манастирима: Св. Никола у Топлици, Св. Богородица на реци Косаници, Ђурђеви Ступови код Раса, Св. Никола у Кончулу, Студеница – „мајка свих српских цркава и манастира“, „бјел Вилиндар на сред Св. Горе“, да поменемо само неке

Свети корен, свети почетак који рађа свете плодове све до данас. Свети корен, света „многоплодна лоза“, има место и на нашим фрескама као лоза Немањића која још увек треба да расте, да се развија, и грана, и доноси плодове, по речима Св. Јеванђеља. Његов син и животописац Стефан Првовенчани, с правом свога оца назива апостолом, мучеником – односно великим трудбеником, који се трудио и подвизавао до крви за свој род. Он је истовремено и силни војник „јер огради васељену крсним оружјем даном му од Господа, јер, ратовавши одагна сво наше зло наравље, и српом вере искорени и посече трње преваре у свету свом“. Зато му се усрдно и предано молимо речима једног нашег савременог светитеља и духовника, Преподобног Јустина (Поповића) Ђелијског, са којима ћу и завршити ово кратко казивање:

„Радуј се умни граде отаства твога, Свети родоначелниче наш, моли се Господу Христу Који је теби био помоћник, да и нама буде брзи помоћник и Спаситељ у свим невољама и искушењима нашим, сада и увек и кроз све будуће векове. Амин.“

Преносимо : Разговор са Митрополитом
црногорско-приморским Г. Амфилохијем

Нико од МПЦ не захтијева да постане Српска или Грчка Црква, већ да се из раскола врати у канонско стање

Разговарао Бранко Героски

Православна Црква Српска је потпуно отворена за истински братски дијалог канонског рјешења статуса Цркве у Македонији, али без насиља и било какве политичке принуде. Очекујемо од државних органа Македоније да то покажу и на дјелу – престанком прогона и што хитнијим ослобађањем Архиепископа охридског Јована, утамниченог због вјерности јединству Православне Цркве, каже Владика Амфилохије у ексклузивном интервјуу за дневни лист *Слободен печат*.

Владика Амфилохије, Архиепископ цетињски, Митрополит црногорско-приморски Српске Православне Цркве, је други по рангу међу епископима у хијерархији СПЦ, одмах након Патријарха Српског. Његова каријера је импресивна. Бави се и теологијом, есејистиком и преводилаштвом. Његови политички ставови годинама изазивају контроверзе у јавности. Између осталог, замјера му се тврди клерикализам и великосрпски национализам. С друге стране, он је предсједник комисије задужене за преговоре са Македонском православном црквом.

Овај интервју договорили смо посредством заједничког пријатеља. То нас, наравно, не чини пријатељима, али нас обавезује да о односима између двије Цркве разговарамо отворено и без предрасуда. Циљ нам је боље разумјети позицију и аргументе СПЦ у овом, као неки кажу, преломному тренутку, због иницијативе поглавара Руске Православне Цркве, за коју се, бар у Скопљу, вјерује да може окончати овај дугогодишњи спор.

Поштовани Владико, не тако давно узбуркали сте јавност жестоким противљењем стварању црногорске православне

цркве, али и независности Црне Горе. Знам да је неупутно упоређивати стање у Црној Гори и у Македонији, али Ваш „досије“ изазива нелагодност код људи који процењују каква је особа која ће у следећим годинама пресудно утицати на преговоре између СПЦ и МПЦ. Зато морам на почетку поставити кључно питање – да ли Српска Црква и Ви лично прихватате чињеницу да су Македонци посебан народ, који жели да има своју Цркву, као што је имају српски, бугарски, руски и остали народи у православном свету?

– Улога Христове Цркве, од њеног оснивања до данас, и до краја свијета и вијека, није да ствара нације – народе, него да од свих народа (нација) земаљских ствара један народ Божји „род изабрани, народ свети, народ задобијен да објави врлине Онога (=Христа) који нас дозва из tame на чудесну свјетлост своју“ (1 Петр. 2, 9). Бог је „стварио од једне крви сваки народ човјечанства да станује по свему лицу земаљском... да траже Господа...“ (ДАп. 17, 26–27).

Међу тим народима, данас постоји и народ који себе сматра и назива македонским. То је чињеница ко-

ју Православна Црква Српска, а и ја лично, прихвата и признаје, као што Црква признаје и поштује све друге земаљске народе. При томе, улога Цркве никад није била да обоготови или се поистовијети са било којим народом (па ни са оним првим изабраним јеврејским народом), него да „иде и научи све народе крстећи их у име Оца и Сина и Светога Духа“ (Мт. 28, 19), преобрављавајући и обједињујући људе и народе. Зато, национална припадност никад није била својство Цркве, па отуда ми православни не вјерујемо у грчку, руску, српску, бугарску, македонску или неку другу Цркву која добија такве називе по већини својих вјерника, припадника једне нације, или по географском простору, него вјерујемо „у једну, Свету, Саборну и Апостолску Цркву“ Христову. То је и био разлог што су све древне Цркве носиле име и назив, не по нацији, него по граду или мјесту где је било главно сједиште Епископа (Архиепископа, Митрополита) једне помјесне (аутокефалне, аутономне) Цркве: Јерусалимска, Антиохијска, Константинопольска, Охридска, Пећка, Кијевска, Московска итд. Так у новије вријеме, првјенствено код словенских народа, у временима буђења

појединих нација и стварања њихових држава, неке Цркве су почеле да се зову по нацијама. Све дотле док тај назив не постане својство Цркве, него означава већински народ који јој припада, или географски назив, по држави, историјском имену простора и сл., он може бити и јесте прихватљив. Међутим, из поистовећења нације са Црквом, нарочито у 19. вијеку, створила се и родила у Православљу опасност духовне болести „етнофилетизма“ (1872) назване, с правом, јересју, „опасним змијинским отровом“.

Није ли тим, како кажете, „змијским отровом“, отровано и православље у 20. веку? Дали сте спремни прихватити истину да православни Македонци не виде ваљаних разлога да опет крену у српску, грчку или у бугарску Цркву, као што су то чинили у прошлости?

– Да нација и држава, и поред тих и таквих опасности, ипак нису за Православље постали битни фактор и коначни предуслов за стварање аутокефалних Цркава свједочи чињеница да, на пример, један народ – грчки, има четири аутокефалне Цркве (Цариградска, Јерусалимска, Александријска, Атинска), а једна помјесна Црква, на пример Руска – има петнаест нација које јој припадају са разним државама. При томе, и друге помјесне Цркве (Српска и др.), без обзира на њихов национални назив, имају у себи и друге народности, којима поштују народност и раширене

шем времену кад нације постају све мање хришћанске, а државе све сецуларизованије?

Отуда, питам и себе и друге: Са свим поштовањем према македонском народу и независној македонској држави, да ли наша Пећка Патријаршија, у времену када и сама преиспитује канонску оправданост свог **новијег назива** (назив СПЦ је добила 1931. г. доношењем тадашњег Устава), може и смије прихватити, тако лако, без сагласности осталих Православних Цркава, независност, аутокефалност једног свог канонског дијела, поистовећујући славну Охридску Архиепископију, која никад није била омеђена границама једне нације или једне државе (бивала је и византијско-грчка и бугарска и српска, а и сада на њеном простору македонски је само већински народ, али не и једини), са једном нацијом и државом под најновијим називом Македонска Православна Црква? И то под називом који је, свима је то познато, управо јабука раздора, како међу државама, тако и међу сусједним народима!

Познато је свима да је Српска Црква и поред тих и других проблема дала аутономију МПЦ (1959); рукоположила јој, што је суштинско за признање једне Цркве, епископат; чак се и Патријарх Герман потписивао „српски и македонски“, до самовољног проглашења „аутокефалности“ (1967). Тако, од епископа МПЦ нико не тражи да се врате у српску, грчку, бугарску Цркву – не-

го само да се врате из раскола у канонско стање, да би онда Црква могла да предложи канонски пут за пуну независност МПЦ.

Која је Црква „мајка“, а која „ћерка“?

Како сте и сами рекли, МПЦ је 1959. године добила аутономни статус од стране СПЦ, па су Митрополит Доситеј и Епископ Наум били рукоположени од стране српског Патријарха. Била је то политичка, а не канонска одлука СПЦ – колико је мени познато, томос о томе не постоји. Осам година касније, опет стицајем политичких околности, Црква у Македонији се одриче српског Патријарха и проглашава аутокефалност. Чак и под претпоставком да је МПЦ тада стварно учинила канонски преступ, не схватам упорност којом пуне четири деценије СПЦ инсистира на „окајању“ тог „греха“ и на враћању македонске у окриље српске Цркве, те на понављању поступка изнова. Зар је то стварно неопходно? Шта то спречава СПЦ да једноставно прихвати стање какво сада јесте и позове МПЦ у канонско јединство?

– Томос о аутономији из 1959. године заиста не постоји јер је у то вријеме још увијек Томосе и за аутономију и за аутокефалију издавала Цариградска Патријаршија. Најновијим свеправославним одлукама у Шамбезију, томос аутономије издаје „мајка Црква“ (у овом случају Пећка – Београдска Патријаршија), обавјештавајући о томе Цариград и све остале Православне Цркве. Аутономни статус МПЦ из 1959. јесте био остварен под притиском ондашње безбожне македонске и југословенске власти, али је он био и канонски, одлуком Светог архијерејског сабора и рукоположењем Епископа, и тиме омогућењем да се Црква у Македонији канонски и законски организује. Оно што је од ње трајено ових скоро 50 година јесте

повратак из раскола у канонско стање да би онда наша Црква могла предузети мјере за добијање аутокефалије, прихваћене од свих Православних Цркава на челу са Цариградском Патријаршијом. Надам се да ће једном постати свима у Македонији јасно: Православна Црква Српска не даје и не може дати аутокефалију; она једино може предложити Цариграду и свим Православним Црквама коначно добијање аутокефалности, али тек онда када се МПЦ врати у канонски положај. Архиепископ Стефан и сви епископи МПЦ то добро знају, о томе смо не једном са њима разговарали. То су им потврдили у разговорима, како Цариградски, тако и Московски Патријарх (овај последњи и при недавном разговору са г. Ивановим, предсједником Републике Македоније). То је, уосталом, била и основа Нишког споразума. Намјесто да крену тим јединим канонским путем, они се, нажалост, упорно држе свог самопроглашеног статуса „аутокефалности“, остајући у расколу, ван пунога Православне Цркве, сагласно ономе што им каза †Сава, епископ шумадијски, при сусрету у манастиру Св. Наума: „Ево ти ништа, држи га чврсто.“

Мени се, поштовани Владико, као лаику, чини да СПЦ препнаглашава питање „старијег“, односно то да у раздобљу осамостаљивања МПЦ, Српска Црква има статус „Цркве мајке“. Све важније Православне Цркве су постале аутокефалне тек у XX веку. Шта су те разлике у поређењу са сазнањем да се на простору данашње Македоније црквени живот одвија столећима? Има ли, рецимо, смисла градити велику причу, као што то раде неки код нас, на темељу историјске чињенице да је Охридска Архиепископија старија од Пећке Патријаршије?

– У праву сте, Охридска Архиепископија је старија од Пећке Патријаршије. Она води поријекло од Јустинијане Приме (6. вијек); њен канонски простор је све до 1219. г.

покривао и епархије тада основане Жичке Архиепископије, односно Пећке Патријаршије. Охридска Архиепископија је поново преузела епископије Пећке Патријаршије њеним првим неканонским и насиљним укидањем (1459) све до прве обнове Пећке Патријаршије (1557). Тада су под јурисдикцију Пећке Патријаршије потпале не само њене, него и бројне епархије, како данашње Охридске Архиепископије (МПЦ), тако и некадашње Трновске Патријаршије (данашње БПЦ). Укинуте су обе, скоро заједно (1776/7) да би Пећка Патријаршија била обновљена Патријарашким Томосом (1920/22), укључујући и епархије Цариградске Патријаршије у данашњој Републици Македонији, као и данашње епархије рашко-призренску и дабробосанску и др.

Ко је ту „мајка“, а ко „ћерка“? Обе су бивале и једно и друго. У ствари, ако већ тај језик (одавно превазиђени) употребљавамо: обе су „ћерке“ Цариградске Патријаршије! Оно што је овде битно, није у ствари то, него од свих признати канонски поредак и простор сваке од њих двије у одређеним временским интервалима: сагласно том канонском свеправославно признатом поретку и устројству ево већ скоро 100 година епархије дијела историјске Охридске Архиепископије у областима данашње Републике Македоније припадају поново Пећкој Патријаршији, односно Православној Цркви Српској. Све те историјске мијене и промјене јурисдикције и једне и друге потврђују при томе нешто што је изузетно важно: национални и државни фактор постао је први пут у историји ове Цркве одлучујући у захтјеву формирања и обнављања Охридске Архиепископије под именом МПЦ (тек 1959). Јер национално (па и државно) она је покривала кроз вијекове и данашње Грке и Бугаре и Србе и Влахе и Арбанасе (као и Пећка Патријаршија), као, наравно и данашње Македонце. Зато није случајан и њен канонски и еклесијолошки најисправнији назив: Православна Охридска Архиепископија.

Аутизам и самодовољство раскола

Чувеним Нишким договором из 2002. године, којег су се, истини за вољу, македонски потписници касније практично одрекли, било је договорено да СПЦ „призна“ Македонску Цркву под називом „Охридска Архиепископија“ или да она задржи своје име МПЦ за, ако се тако може рећи, „унутрашњу употребу“. Недавно је руски Патријарх Кирил поновио тај исти предлог, који је у високим круговима у МПЦ, на свеопште изненадење, дочекан са евфоричним одобравањем. Није ли то, заправо, оно на чему инсистира Српска Црква – МПЦ се враћа у окриље СПЦ, тиме „окајава“ свој „грех“, а Српска Црква онда издаје Охридској Архиепископији томос о аутокефалности? Или није све баш тако једноставно?

– Да је Синод МПЦ остао при свом прихватују Нишког споразума (њиме је практично Охридска Архиепископија – МПЦ добила „самосвојност“) не би дошло до оснивања Православне Охридске Архиепископије на челу са сада утамниченим Архиепископом Јованом, дотадашњим чланом тог истог Синода, прихватившем Споразум и јединство са Пећком Патријаршијом. Уз то, сигурно је, тиме би дала могућност Православној Цркви Српској да испуни своје обећање и покрене питање, преко Васељенске Патријаршије, стицања аутокефалности Охридске Архиепископије сагласношћу свих помјесних Цркава, искључиво мериторних за тај чин, путем на који указује и сам Московски Патријарх Кирило. Намјесто тога, Синод МПЦ је подлегао политичком притиску и партијско-идеолошком изборном набоју у Македонији оног тренутка, покренуо и подржао прогон Архиепископа Јована, Епископа, свештенства и монаштва Православне Охридске Архиепископије, једине канонски и свеправославно

признате у Македонији... Тиме је стање Цркве у Македонији постало још сложеније и безизлазније.

Жао ми је, али сам дужан да то кажем: садашња виша јерархија МПЦ показује се недораслом да се одговорно и самостално суочи са овим црквеним проблемом; и даље препушта, као и њени претходници, да јој политичари и идеолози намећу своја рјешења, доводећи је у ћорсокак. При томе, она за све оптужује Српску Цркву, аутистички затворена у самодовољност свога раскола, одбијајући да прихвати испружену братску руку и позив на једини могући, вјековним искуством пројерени канонски пут остваривања јединства Цркве и црквеног самосталног достојанства древне Охридске Архиепископије, кроз њено ортганско укључивање у пуноћу православне васељене.

Има мишљења да се за МПЦ уопште не исплати преговори, јер СПЦ ни под којим условом није спремна Македонској Цркви „поклонити“ аутокефалност, већ само аутономију. Да ли је то тачно? Да ли СПЦ има амбиције да бира епископе Македонске Цркве и да дугорочно диктира црквени живот у Македонији?

– Из горе реченог, потпуно је јасно да је Православна Црква Српска потпуно отворена за истински братски дијалог канонског рјешења статуса Цркве у Македонији, али без насиља и било какве политичке принуде. На дијалог међу Црквама, као једини прави пут, без мијешања политике и политичара, управо што ме је подсјетио један од најумнијих садашњих првака македонског политичког живота: човјек који вјерује и који зна шта је Црква и колико је поразно било какво мијешање спољних фактора, посебно политичко-идеолошких, у њен поредак и живот. Очекујемо од државних органа Македоније да то покажу и на дјелу – престанком прогона и што хитнијим ослобађањем Архиепископа охридског Јована, утамниченог због вјерности јединству Православне Цркве.

Смије ли име бити јабука раздора?

Општи је утисак да у подтексту спора између СПЦ и МПЦ стоји питање имена Македонске Цркве и македонске нације, наиме питање које намећу грчка држава и Грчка Православна Црква. Није ли ово ипак више политички неголи канонски конфлкт?

– Што се тиче назива Цркве, и сами сте примијетили у Нишком споразуму – то је било свакоме јасно од самог почетка (1959) – да нашој Патријаршији, иако са безброй разлога настоји на васпостављању древног назива Охридске Архиепископије, не смета и употреба назива МПЦ. Међутим, имајући у виду остварење жељеног циља – пуне самосталности Цркве у Македонији, кроз њено признање од свих Православних Цркава, враћамо се већ постављеном питању: Црква која је призвана да буде фактор јединства свих народа, смије ли бити јабука раздора и мржње међу народима, макар то било и именом?! За човјека коме је Црква и остварење њене мисије у сваком народу појединачно и у свим народима заједно од прворазредног значаја – одговор је јасан.

Под претпоставком да СПЦ и МПЦ договоре канонско окончање спора, остаје питање статуса Православне Охридске Архиепископије Владике Јована, коју македонске власти не признају и прогоне. Познато је да СПЦ захтева хитно пуштање Владике Јована из затвора и ја, наравно, сматрам да је тај захтев сасвим оправдан и разуман. Али, проблем остаје – може ли се десити да Македонија заправо добије две Цркве, обе „охридске“, или ће Српска Црква ипак инсистирати да се обе уједине?

– Свима је познато да је до обнове дијалога и истинског рјешења црквеног питања у Македонији немогуће доћи без ослобађања из затвора Архиепископа охридског

Јована. Иначе, канонска Охридска Архиепископија није створена да буде паралелна Црква и јерархија у Македонији, некаква „српска“ архиепископија, још мање да буде сметња за остварење јединства, већ мост узајамног помирења и канонског постизања пуне самосталности Охридске Архиепископије – МПЦ. Да је уједињење православне јерархије у Македонији вапијућа потреба и могућност потврђује не тако давно превазилажење раскола и уједињење јерархије у Православној Цркви Бугарској, васпостављање јединства Московске Патријаршије и Руске Заграницне Цркве, превазилажење америчког раскола у Православној Цркви Српској итд.

У неким медијима у Македонији главна тема протеклих дана био је наводни сукоб између Руске Православне Цркве и Цариградске Патријаршије, који, како кажу, слаби позицију СПЦ у односу на МПЦ. Шта је од свега тога истина?

– Цариградска и Московска Патријаршија, као и остale Православне Цркве, одговорно се припремају за Велики Сабор Православне Цркве. У том циљу одржава се почетком марта сабрање свих првојераха аутокефалних Православних Цркава, на коме учествује и Патријарх Иринеј са својим сарадницима.

Сасвим на крају овог разговора, поштовани Владико, реците нам шта је следеће на релацији Београд-Скопље? До када ће преговори бити замрзнути? Ко је сада на потезу?

– Ујверен сам да би што хитније ослобађање Архиепископа Јована било свесрдно поздрављено у Цариграду од Патријараха и представника свих Православних Цркава и да би то помогло стварању позитивне климе на овој конференцији у односу на МПЦ и тиме постало предуслов истинског и правог братског дијалога.

– 1150 година после мисије Св. Кирила и Методија –

Црквенословенски језик у савременој комуникацији и мисији Цркве

(пети део)

гр Ксенија Кончаревић

Yпотреба српског стандардног језика широко је прихваћена међу верницима СПЦ, што се доводи у везу пре свега са потпуним реципирањем садржаја богослужбених текстова на њему. С друге стране, као што смо видели, у свести верника присутна је везаност за црквенословенски језик, навикнутост на њега, изразито афирмавативни став према његовим лингвоестетичким квалитетима. Дакле, афирмавативни став према савременом језичком стандарду не претпоставља уједно и негативан вредносни став или анимозитет према традиционалном богослужбеном изразу. Ово потврђују и налази везани за предвиђања испитаника о перспективи црквенословенског језика. Највећи део испитаника изриче уверење да ће се црквенословенски језик у додатној будућности одржати у богослужбеној употреби (71,8%), док његову замену српским прогнозира 24,6% анкетираних. Теолози у нешто већем проценту него нетеолози (31,6% према 18%) прогнозирају постепено губљење црквенословенског језика. Овај став је у директној корелацији са степеном активности у црквеном животу: верници који су преко 10 година активни у црквеном животу у највећем проценту (28,1%) показују пессимистички став према судбини црквенословенског језика, за разлику од неофита (до 2 године учешћа), који у огромној већини (78,9%) сматрају да ће се црквенословенски језик одржати. Међу испитаницима који

преферирају богослужење на српском језику највећи проценат прогнозира његову доминацију у будућности (54%), али и заговорници црквенословенског богослужења у апсолутној већини прогнозирају опстанак традиционалног богослужбеног израза (79,8%).

А које препоруке од значаја за језичку политику Цркве и језичко планирање у литургијској сferи би понудили наши испитаници? Већина испитаника је против постепеног превођења читавог богослужбеног корпуса на српски језик (346, или 69,2%), а за издавање књига за јавну и приватну употребу са паралелним сакралним текстовима на једном и другом језику (391, или 78,2%), док су одговори када је у питању организовано и институционално учење црквенословенског језика готово подједнако дистрибуирани (за увођење овог језика у образовни систем исказало се 236, односно 47,2% анкетираних, а против 264, или 52,8%). За систематско овладавање црквенословенским језиком исказују се у првом реду особе за вишим и високим нетеолошким и нефилолошким образовањем (59%), а затим филологи (50%), док је у осталим категоријама испитаника заинтересованост испод 50%. Корелација постоји и између ове и варијабле „богословско образовање испитаника“: најзаинтересованији за учење црквенословенског језика су верници који имају завршен курс веронауке (75,5%) и особе које су биле обухваћене школском на-

ставом веронауке (61,5%). Непоседовање систематских знања из црквенословенског језика, у ситуацији када су испитаници упућени у доктринарне поставке православног хришћанства, историју Цркве, елементе литургије итд., код њих рађа свест о постојању когнитивног дефицита у овој области и буди жељу за стицањем одговарајућих представа и генерализација. Највећу потребу за систематским овладавањем црквенословенским језиком, као што смо и очекивали, имају неофити – лица која у црквеном животу учествују од 2 до 5 година (63,2%) и до 2 године (55%). Међутим, ова потреба није у толикој мери изражена међу верницима који похађају богослужења сваке недеље и празника (48%), што је несумњиво у вези са податком о њиховој самопроцени разумевања црквенословенског језика (из ове популације „веома тешко разумевање“ присутно је код свега 7,6% испитаника) и навикнутости на црквенословенски језик (за „потпуну навикнутост“ овде се изјашњава 76,1%, а за делимично 21,6% испитаника). Особе које се редовно причешћују, и чија се духовност, дакле, формирала у знаку и под утицајем покрета за литургијску обнову, показују највећу заинтересованост за постепено превођење целокупног богослужбеног корпуса на српски језик (41,6%), али уједно и предњаче у изјашњавању за систематско и организовано учење црквенословенског језика (49,5%). Теолози се више од нетеолога изјашњавају за

превођење целокупног богослужбеног корпуса на српски језик (40,2% наспрам 21,9%), а код обе групе испитаника постоји висок степен занимања за издавање књига са паралелним текстовима на оба језика – традиционалном и савременом (80,9% код нетеолога и 75,4% код теолога). Овакав став могао би подстицајно деловати на издавачке куће у смислу обнављања праксе издавања двојезичних публикација намењених јавној и приватној употреби. Исто тако, доста висока заинтересованост за систематско овладавање црквенословенским језиком може навести на закључак о умесности увођења овог предмета у школски систем и пожељности да се у наставу веронакуле у школама и при храмовима инкорпорирају и известни лингвистички садржаји.

Које су, у најкраћем, кључне по-
руке истраживања ставова верника
СПЦ према богослужбеним језици-
ма уопште и црквенословенском
језику посебно? Имају ли налази
које смо у претходном излагању
предочили стручној и црквеној јав-
ности конкретне импликације за
заснивање језичке политике и је-
зичког планирања унутар СПЦ у
догледној будућности?

Српски језик, као што смо видeli, широко је прихваћен у масовној свести припадника српске етнокултурне заједнице у његовој богослужбеној функцији, што се доводи у везу пре свега са потпуним реципирањем садржаја богослужбених текстова на њему. Међутим, анализа анкетних одговора недвосмислено је показала да афирмавативни однос према савременом стандардном језику код данашње генерације верника СПЦ не претпоставља уједно и негативан вредносни став или анимозитет према традиционалном богослужбеном изразу. Преовлађујућа већина испитаника сматра да је оптимално решење језичког плана богослужења у нашој Цркви данас управо напоредна употреба традиционалног и савременог литургијског израза.

Преовлађујући афирмавитивни однос верника према црквенословен-

Виртуелна тастатура за куцање црквенословенског – <http://www.churchslavonic.org>

ском језику упућује на закључак о потреби његовог даљег задржавања у богослужењу Српске Православне Цркве, барем у ближој перспективи. Подсетићемо да се, кумулативно посматрано, већина испитаника обухваћених нашим истраживањем изјаснила за преференцију овога језика у односу на савремени. Истина, ова преференција у првом реду кореспондира са рецепцијом лингвоестетичких квалитета црквенословенског језика (еуфоничности, певљивости), који су, објективно посматрано, најмање одлучујући у остваривању језичке политике. Међутим, у домену богослужења ови квалитети су од изузетног значаја, с обзиром на историјски много пута посведочену вредност његове не само рационалне, него и естетичко-доживљајне рецепције.

Такође, црквенословенском језику испитаници приписују веома изражену симболичку (изражавање традиције, националног и верског идентитета) и кохезиону функцију (одржавање јединства међу словенским православним народима и њиховим Црквама). Стога је оправдано претпоставити да би даље потискивање и евентуално укидање овога језика из богослужбене употребе верници могли доживети као атак на свој верски и национални идентитет.

Навикнутост на црквенословенски језик је, према нашим налазима, сасвим задовољавајућа и чак изнад очекивања. С обзиром на висок степен његове генетске и типолошке близине са савременим српским језиком, а посебно на појаве

међујезичких лексичких истоветности и сличности, које обезбеђује фацилитацију (позитиван трансфер) у рецептивним видовима говорне делатности (аудирање, читање), не изненађује налаз да преовлађујућа већина испитаника позитивно оцењује ниво своје рецепције традиционалног богослужбеног израза (најмањи број анкетираних, као што смо показали, определио се за одговор да веома тешко разуме црквенословенски језик).

Индикативан је и налаз да савремени просечни верник није склон приписивању атрибута светости прквенословенском језику, што значи да је однос према њему базиран на његовој свесној когнитивној и естетичкој перцепцији.

У погледу преференције богослужбеног језика приметна је разлика у ставовима испитаника из категорије „теологи“ и оних из категорије „нетеологи“: ови први склонији су преференцији српског језика у својству богослужбеног, што је, вероватно, узроковано њиховим афирмавајућим односом према идејама литургијског покрета и литургијске обнове, присутним у нашим теолошким просветним институцијама већ око две деценије, као и њиховим промишљањем мисионарских потреба Цркве (приближавања неофитима и онима који су још изван црквеног живота). Тенденција пораста преференције савременог језика примећује се и код млађе узрасне групе. Ово објашњавамо, с једне стране, преовладавањем рационално-логичког односа младих према богослужењу (настојањем да га не само доживе,

нега у првом реду да га схватаје, да стекну што већу дозу информација о њему, свакако под утицајем општег интелектуалистичког и рационалног приступа већини животних појава, који се постиче у савременом друштву и образовању), с друге – непостојањем могућности за овладавање основама црквенословенског језика у нашој средини (организована настава, уџбеници, приручници, дигитални материјали и сл.), и с треће – навикнутотошћу на српски језик још од првих одлазака на богослужења, што са старијим испитаницима углавном није био случај.

Иако се у ставовима испитника снажно истиче потреба за присуством савременог српског језика у богослужбеној употреби, констатована је и њихова заинтересованост за ближи контакт са црквенословенском језичком материјом и за могућност дубљег улачења у њу. Тако, на повољан одјек наилазе идеје о организованом и институционалном учењу црквенословенског језика и о издавању публикација са паралелним текстовима на оба језика.

У овом прилогу настојали смо да расветлимо једно актуелно и важно, а до сада неистражено питање – питање социолингвистичких оквира функционисања црквенословенског језика у СПЦ данас, уз узимање у обзир историјских корена тога стања, али и уз сагледавање могућих даљих перспектива. Те перспективе, по нашем мишљењу, зависиће од будућих мисионарско-пастирских потреба Цркве, од друштвених околности, преовлађујућих ставова верника и мера које у области језичке политike и језичког планирања буде предузимала црквена јерархија.

– крај –

Положај детета у Цркви (8)

Проблеми с васпитањем

Ивица Живковић

Трудећи се на образовању своје деце, многи родитељи нису свесни шта би требало да буде „образ“ у складу са којим они то чине и на који начин ваља давати одговарајући пример и сведочанство.

Јданашње време постоји проблем тачног разумевања васпитања, педагогије и педагошког ауторитета. Идеје о подизању деце претежно се везују за категорије поретка и рационалности. То не значи да се сви родитељи баве философијом или друштвеним наукама, нити да су склони да на тај начин објашњавају своја настојања. Међутим, у пракси, прва асоцијација коју они имају на помисао о васпитању тиче се довођења деце у ред, извођења деце на пут, постављања ствари на своје место, спровођења неког плана или рачуна са својим дететом. То су управо вредности нововековног европског просветитељства.

Васпитање у име разума и реда

Хришћани овог дела васељене имали су стил васпитања који је одговарао категоријама реда и разума, док су оне биле актуелне. У данашњем свету, међутим, приче у славу ових вредности превазиђене су и о њима се више не може размишљати

као о доминантним вредностима. Хришћански модус опхођења са децом који би савременом човеку био разумљив и прихватљив још увек је у фази изградње. Зато, када се данас говори о православном васпитању, треба знати да хришћанска педагогија нема формулисане одговоре на сва питања и проблеме одрастања деце.

Опасно би било сводити своја размишљања о деци у оквире хришћанског васпитавања, чак ни када се говори о праву детета на хришћанско васпитање. Може се десити да дискурс неких претходних временена буде злоупотребљен управо у сврху оспоравања неких права и положаја деце до којих се дошло у савременој цивилизацији. Уколико се то догоди, хришћани то неће радити мотивисани бригом и љубављу према деци, већ отуда што доживљавају педагогију и васпитање искључиво у категоријама рационалности и поретка, дакле под окриљем вредности модерне и просветитељства. Стога је изузетно важно изнова прецизирати разликовање богочовечанског и хуманистичког

принципа, које је у нашој теологији поставио Јустин Поповић.

Родитељска прича

Док је прва тема хришћанског васпитања молитва, први корак васпитавања у хуманистичком значењу је искуство и прича одраслих. Православни верници треба да дају на значају тајанственом деловању божанске благодати више него ма којој људској причи. Вођење мале деце у Цркву је показатељ вере родитеља у Божје васпитање. Господ даје прилике за животне развоје, преокрете и решења; људска мудрост често није моћна чак ни да измисли и пожели повољан исход догађаја. Благодарећи Богу на руковођењу њих и њихове деце путевима свога промисла, верници не треба да претресају сваки поступак, реч или мисао детета, да траже непотребну арбитражу и свођење рачуна у погледу дечјих савести. Не настојећи на вршењу контроле и притиска на децу, они остављају простора Богу – молећи се да се између њихове деце и Бога развије присан лични и непосредни однос љубави.

Ако и изнесу своје виђење ствари пред децом, одрасли то могу да чине у виду успутних коментара на искуства у области њиховог заједничког живљења. Родитељи воде дете у Цркву када и сами иду, не посебно ради њега. Дете се моли са својим родитељима када се они сами иначе моле. Оно чита дечју Библију када она постоји у дому у којем деца са родитељима живе. У складу са тим, родитељска прича не мора да буде увек посебно тематизована. Ако је то случај, она се налази у опасности да скрене у злоупотребу Божјег имена. Ради се о суптилном осећају вере: је ли она саставни угао посматрања и начин нечијег живота, или се упражњава по доминантном

Фотографија: <http://www.vsekiden.com>

моделу секуларизма, у издвојеном простору предвиђеном за манифестије породичне и дечје религиозности.

О оправданости моралног васпитавања деце било је полемике још од Русовог времена. Када је у питању хришћанско васпитање, сваки, ма и несвестан, покушај одраслих да својим причама надоместе божанску благодат окончава се као нека врста изгладњивања, тровања или за вођења дечјих душа.

Статус људских бића

Постоји специфичан вид педагошке идеологије на основу које одрасли одређују шта је за децу добро, природно, нормално и здраво. Наводећи тенденциозно аналогије из природе како би доказали оно што је њима очигледно, родитељи се често крију иза Божје речи. Свака од тих прича губи на веродостојности уколико је контекст постојећих односа са децом неодговарајући. Држећи строгу контролу над поступцима деце, одрасли им тиме одузимају статус човечности, духовно их деградирају и значајно оптерећују комуникацију с њима. Руковођени соп-

ственим страстима, родитељи стављају себе у положај Бога, а друге, своју децу, у положај нижих бића, која нису попут њих створена по обличју Божјем.

Трудећи се на образовању своје деце, многи родитељи нису свесни шта би требало да буде „образ“ у складу са којим они то чине и на који начин ваља давати одговарајући пример и сведочанство. Сматрајући себе већ образованим људима, они подразумевају да у њима постоји некакав аутохтони људски образ, секуларни модел човечности којем ваља прилагођавати и младе. Савремени појам едуковања (од латинског *e-disse-re*) упућује на „извлачење“ оног најбољег из човека, остварење његовог стварног потенцијала. Уколико нису свесни пуне мере и стварних могућности дететовог развоја, одрасли неће бити сигурни ни како се може „извући“ довољно тог потенцијала и ко треба то да чини, а њихова образовна настојања често ће у пракси значити насиљно наметање односа љубави какви треба да постоје између деце и њих.

У следећем броју:
Итрање бојова

Над зеленом Дрином (1. део)

– избор за достојнији начин умирања –

Архимандрит Тихон (Ракићевић)
Ијуман манастира Студенице

Управо се навршавају 72 године
од сувог страдања српских цивила на реци Дрини

Yпретходном броју *Православља* изнета су два ретка примера добровољног страдања хришћанки из четвртог века. Све њих карактерише слободоумна воља која се не мери са допуштањем злостављања и срамоћења. Постоје и примери саможртвовања српског народа који имају неке сличности са онима из доба раног хришћанства. Они могу да се прате од времена освајања српских области од стране Турака. Многи су се тада свесно одлучили пре за смрт него да се освајач над њима иживљава, да их води у робље или да их после злостављања убија.

15. век – својевољно у провалију

Два турска висока функционера из 15. века у својим делима нашироко описују како њихова војска пљачка и узима плен приликом освајања српских градова. Такође је у овим хроникама велика важност дата томе како Турци лишавају слободе и претварају у робље српске људе, жене и децу. Они се тога не стиде, напротив поносе се тиме. Ова сведочанства показују да су турска освајања подразумевала не само злостављање жена већ и силовања српских девака. Ашик-паша

Заде, који је управо стичући робље обезбедио себи угодан живот, пише: „Од неверника двоје му одузми: једно је ћерка, друго је његово имање.“

Високи чиновник и хроничар Дурсунбег (умро после 1500. а пре 1509. године) је био из вишег војничког сталежа. Он се 1453. године налазио у табору Мехмеда II при опсади и заузетију Цариграда. Три године касније налазио се у штабу врховне команде у опсадној војсци под Београдом. У свим ратним походима које је Махмуд-паша предузимао за време док је први пут био велики везир уз њега се налазио и Дурсунбег. Он

је био очевидац безуспешном покушају Махмуд-паше да освоји Смедерево 1458. године. Касније је постао шеф финансија целе Турске империје. Ово је био за време Мехмеда II и првих година владе Бајазита II. Овај историјски рад је писао, „у дубокој старости“, негде између 1497. и 1500. године. Његова историја обухвата период од ступања на престо Мехмеда II (1442), па све до 1487. године.

Његове списе овде помињемо јер су у њима описани примери саможртвовања Срба. Они су се десили приликом поменутог покушаја Турака да освоје Смедерево 1458. године. Он описује детаље током турског пљачкања предграђа овог српског града. Говори да су се тада хришћани свесно бацали „у воду Дунав“ знајући шта их чека ако допадну у ропство. Слично се дешавало током турских освајања босанских градова 1463. године. После заузеће града Бобовца и предаје града Високог, а пре навале на град Кључ и предаје града Јајца, многи народ се повукао „у не-приступачна места, у збегове“: „Месно становништво у страху од војске склања жене и децу по неприступачним местима.“ Из ових збегова Турци су много робља повадили. Ипак, „многи“ (знајући каква их злостављања и срамоћења чекају) то нису хтели да дозволе ни по коју цену, што хроничар и опишује: „Кад се борба завршавала исламском победом, пре но што би се отпочело робљење и пљачкање, многи су неверник и неверница (турски назив за хришћане – прим. аутора), младић и девојка и деца, из страха да их Турчин не би узео, гинули скачући својевољно у провалију.“ Исти писац наставља: „Ова (...) војска (...) пружи руку да роби и пљачка. И, као што смо напред казали, сва-

ки газија није мање уловио од пет и десет и петнаест робова и робиња...“

Година 1813 – страдање мајке са двоје деце

Слични примери забележени су из времена Кочине крајине и Првог српског устанка када је народ био изложен насиљу, терору, злочинима и сваковрсном срамоћењу. Од терора и бешчашћа нису били поштеђени жене и деца, те су многи радије бирали смрт него да падну Турцима у руке.

У Православљу бр. 1117 смо писали како је Ваберер, директор аустријског контумаца (област за здравствену контролу, тј. карантин) у Жупанеку на Дунаву, писао извештаје „Високом и благородном господину“, „ратном секретару двора, господину Енгелу“. Извештај из Земуна од 6. октобра 1813, у коме се пише о паду Београда и о турском насиљу над српским становништвом, између осталог, каже овако:

„Официри батаљона речног кордона земунске команде који су данас овамо стигли причали су о још стравичнијим сценама са овим несрећницима (...) а једна Српкиња, чим је чула да су јој Турци убили мужа и да наступају овамо, једно је од своје деце које је држала у наруџбу благословила, закрстила, пољубила и бацила онда у набујалу Саву, исто је учинила и са другим дететом и на крају се и сама бацила у Саву“ (Рукописно одељење Матице српске, М. 4255).

Други светски рат : Света мученица Јаглица Ачић

И новије доба познаје примере налик на ове. Можемо се подсетити мученичког страдања девојке Јаглике из Плужина у Црној Гори, која се бацила у ватру

чувајући девојачку част од војника у немачким униформама. То се д догодило овако:

У мају и јуну 1943. године Немци су починили више злочина над цивилним становништвом Пиве. Седма СС дивизија „Принц Еуген“ је први свој злочин извела у Гојковића Долу. У колиби Обрена Гојковића на Спасовдан је спалила 44 особе. Међу њима се нашла и седамнаестогодишња Јаглица Ачић из Плужина, рођена 1926. године од оца Крста и мајке Стоје (рођене Митрић). Са њом су били отац, мајка и малолетна браћа. Како је Јаглица била изузетно лепа, није могла остала незапажена. Један војник ју је ухватио за руку, одвојио и повео изнад куће ка осталим војницима. Биле су јој јасне њихове намере. У том моменту је запаљена кућа са несрећним жртвама одакле се проламао врисак жена и деце који су дозивали једни друге у помоћ. Због тог стравичног призора војник који је држао Јаглику се збунио те се она отела и притрчала ка колиби на којој је отпречила врата која су горела и ушла унутра.

Избеглиштво српских цивила

Примери масовног саможртвовања десили су се у пролеће 1942. године. Историјски контекст у коме се тада нашао српски народ је био најнеповољнији у његовој историји. Ситуацију на терену описује војноуправни командант Србије, немачки генерал артиљерије Паул Бадер, који је именован у Команди Вермахта за војног команданта немачких снага у НДХ. Он је издао наређење за почетак операција против српских устаника у источној Босни 3. јануара по менуте године. После немачких и усташко-домобранских операција у јануару, он 5. фебруара 1942. године пише генералу ➤

Вајксу, команданту Групе југоисток. У писму говори о ситуацији у „источној Босни“ и наводи како је Немцима, којима је стратешки био потребан мир на Балкану, било у интересу да се оконча уништавање српског становништва од стране усташа али, с обзиром на недовољну бројност немачких снага на овом простору, нису могли то да контролишу. Генерал Бадер сличковито описује чињенично стање на терену следећим речима: „Хрвати несумњиво теже да униште целокупно српско становништво. Опште је познато у коме се облику то дешава. Неборачко српско становништво, жене и деца, као и људи који су неспособни за борбу, а да их не би задесила зла судбина, спасавају се бекством преко Дрине у српске области. То се не да спречити. Опљачкани до голе коже, испребијани и намучени...“ Немачки генерал, даље, помиње један избеглички центар у Србији и пише да се у том моменту тамо налази „најмање 40.000 оваквих бегунаца“, за које каже: „Они скапају од глади, смрзавају се или подлежу заразним болестима, међу којима су најтеже пегави и трбушни тифус. Јужно од Зворника у истој се ситуацији налази око 4.000 избеглица. Хиљаде и хиљаде, број им се не да утврдити, налазе се у покрету ка српској територији, да би се спасле од зверства Хрвата“ (A VII, NAV-T-501, r-256, s-1087/1097).

Геноцид који су усташе вршиле над Србима је скупо коштао немачку окупациону војску. Пред сигурним уништењем, српски народ није имао алтернативу устанку. И поред више покушаја немачки заповедници нису успели да зауставе уништење српског становништва у НДХ. То потврђује извештај немачког генерала у Загребу Едмунда Глеза Хорстенауа од 25. фебруара 1942.

Након што би у вечерњим часовима понтони и чамци обустављали превоз људи преко Дрине, преостале избеглице би опкољавале усташе... Тада би уследила окрутна иживљавања, убиства, клања, мучења, силовања и бацања у Дрину. Највећи злочини су почињени у току неколико дана у селима Старом Броду и Милошевићима (на Дрини). Поменута драма обилује примерима свесног жртвовања, када су жене и деца сами скакали у смрт, чак и у групама.

године: „Према читавој предисторији није лако убедити чак ни чисто хрватску јавност да би устанци јужно од Саве избили и проширили се и да није било ‘усташких злочина’“ (A VII, NAV-T-501, r-268, s-476-91). Осим тога, генерала Бадера је посебно бринуло то што је исцрпени и намучени избеглички народ, уношењем болести, представљао опасност „пресвега, и за немачке трупе.“

Саможртвовање на Дрини

У пролеће 1942. године је много српских избеглица (жена, деце, стараца) суворо страдало од усташа из источне Босне под командом Јуре Францетића. Њихове поступке помиње немачки генерал Глез. Он, у извештају Врховној команди Вермахта, од 19. маја 1942. године (после пролећних операција против устаника), пише: „Удео вредан признања имала је североисточно од Сарајева без сумње усташка чета потпуковника Францетића, која је, међутим, своје војничке успехе упрљала крвавим неделима сваке врсте.“

Српске избеглице су се надале да ће прећи реку Дрину на мосту у Вишеграду. Међутим, италијанска војска у Вишеграду није им дозволила да пређу мост на Дрини. И поред хуманог односа који је италијанска војска показала према српским

жртвама геноцида током целог рата, заповест немачког генерала Бадера (од 3. јануара) о будућим операцијама налагала је затварање моста. Због овога, намучени народ био је принуђен да се спушта петнаестак километара низ реку од Вишеграда ка Старом Броду, где су биле скеле којима би се пребацао преко реке. Међутим, то је многе коштало живота. Након што би тамо у вечерњим часовима понтони и чамци обустављали превоз људи преко Дрине, преостале избеглице би опкољавале усташе тако што би развукли ланчано полуокружење према Дрини. Тада би уследили незапамћени злочини – окрутна иживљавања, убиства, клања, мучења, силовања и бацања у Дрину. Највећи злочини су почињени у току неколико дана у селима Старом Броду и Милошевићима (на Дрини). Поменута драма обилује примерима свесног жртвовања, када су жене и деца сами скакали у смрт, чак и у групама.

*У наредном броју:
Преживели су свидоци*

Сећање на дугогодишњег духовника и пароха Руске цркве Свете Тројице у Београду

Четрдесет година од упокојења protoјереја Виталија Тарасјева

„**Y**недељу рано ујутру, на Цвети и Благовести, Београдом је прострујала тужна вест: умро је отац Виталије. И сви су, и браћа Руси и Срби били тужни, и сви су одмах знали о коме је реч.“ Тако је дугогодишњи саслужитељ почившег проте Виталија професор отац Душан Кашић почео своје посмртно слово на опелу крај одра свога сабрата у Христу. Па ко је био тај руски бађушка кога је збила познавао читав православни, па и инославни Београд?

Пре свега сви ти верници су знали да је тај свештеник Виталије близу 45 година био па-

рох, а близу 15 година и старешина Руске цркве у Београду. Да је генерацијама руске деце и гимназијалаца био ревносни вероучитељ, а многим руским и српским свештенослужитељима самолитвеник и у Христу брат. Али можда нису сви знали да је тај скромни свештеник годинама био духовник Светог Авве Јустина Ђелијског, затим свога учитеља и оснивача руске парохије у Београду протојереја Петра Беловидова, Епископа Данила Будимског и многих других свештених лица.

Виталије Тарасјев рођен је 11. маја 1901. године у селу Новаја Карањ, близу Маријупоља

на Азовском мору (Русија), где су му отац, деда и прадеда (protoјереји Василије, Сисоје и јереј Гаврило) били парохијски свештеници.

Следећи породичну традицију постао је ученик познате богословије у Јекатеринославу. Његово школовање је прекинуо грађански рат (1918–1921) када је он при повлачењу Беле армије био мобилисан у Коњичку гарду, са којом је прошао две тешке ратне године (неколико пута рањаван), да са остацима армије генерала Врангела буде евакуисан у Турску, у логор Галиполь 1920. године. Пред крај исте године ➤

стигао је у Србију (Краљевину СХС). Без образовања и средстава за живот, морао је са групом младих руских избеглица да прихвата сваки посао. Његова група бирала је најтеже, али и најуносније послове: у шећерани, у пиланама и на крају у каменолому на изградњи моста код Бајине Баште. Ту се, вољом Божијом, Виталије срео са својим наставником из некадашње богословије који му је дао препоруке и упутио у Београд. По молби поглавара Руске Загранице Цркве Митрополита кијевског Антонија, Виталије буде примљен 1922. године у Призренску богословију, коју са одличним успехом завршава 1926. године. По преласку у Београд, постаје појац при Руском храму Свете Тројице на Ташмајдану и уписује се на Богословски факултет Српске Православне Цркве. Својом ревношћу, познавањем типика и зналачким доприносом појањем на свакодневним богослужењима убрзо стиче посебну љубав, наколоност и подршку како Митрополита Антонија (који га је називао „мој Витальчик“), тако и старешине храмаprotoјереја Петра (Беловидова) и његовог близског сарадника јереја Владислава (Некљудова). Зато није чудо, да је међу многочленним Русима студентима – богословима баш он био изабран да буде трећи парох Цркве Свете Тројице. На Духове 1931. године Митрополит Антоније је рукоположио Виталија за презвитера, да у том храму служи Богу и људима све до своје смрти 1974. године. Убрзо он почиње да предаје веронауку у Руској основној школи (а од 1940. и у Првој руској гимназији), до њиховог затварања 1944. године.

Својом ревношћу, срдечношћу и спремношћу да увек прискочи у помоћ невољницима, убрзо постаје (можда није

претерано рећи) најомиљенији парох међу београдским Русима. Пошто „руски“ Београд није био подељен на одвојене парохије, а њега су стално позивали на венчања, крштења, освећења станова и домаца богојављенском водицом, на причешћивање болесника по кућама, на обиласак домаца са чудотворном иконом Мајке Божије Курске Знаменске, на сахране, он је, уз редовно учешће на свакодневним богослужењима до касно у ноћ обилазио Београд, вршећи требе. Све то уз редовни рад у школама. На његовим плећима је била читава породица (жена, два сина, таст са најмлађом ћерком) а помагао је и два студента који нису имали где да бораве. Ето такав је био животни пут слуге Божијег Виталија: служење Богу и људима. И последњег дана пред једнодедељну кому, 30. марта 1974. године, одслужио је своју последњу Литургију, затим посетио двоје стараца ради причешћа и после, у повратку кући, пао на улици. Читаву Цветну седмицу пружао је још наду породици, парохијанима, па и лекарима на повољан исход. Али, не долазећи свести protoјереј Виталије усну у Господу у рано јутро на Цвети и Благовести.

Ето, четрдесетогодишњи рад овог преданог парохијског духовника стаде у ових дводесетак редова.

Али тај живот имао је и несвакидашње догађаје, опасности, тешке кризе. Да подсетимо само на неке од њих. Саслуживао је петорици српских Патријараха (Димитрију, Варнави, Гаврилу, Викентију и Герману), двојици Првојерараха Руске Загранице Цркве (Митрополитима Антонију и Анастасију), био близак са сабраћом свештенослужитељима, руским и српским архијерејима, монасима.

Пошто је завршио богословију и факултет Српске Православне Цркве, када је 1950. године постао старешина Руске цркве у Београду створио је нови однос са српском сабраћом и верницима, позивајући их редовно на службе у свој храм и служећи о славама у свим београдским црквама.

Живот је породици Тарасјев доносио многа искушења. Кад је 1941. године избио рат, Русима је било посебно тешко јер није имао ко да им помаже намирницама од породица са села. Интересантан је један детаљ баш из првог дана рата, 6. априла. Само што је прошао први талас немачких бомбардера, цела породица је кренула у цркву (била је недеља) и тамо затекла и Митрополита Анастасија, целокупно свештенство и огроман број парохијана. По повратку кући, пошто је прошао и трећи талас, породица Тарасјев је кренула на Ново гробље, у руску Иверску капелу на бдење уочи празника Благовештења, где је затекла мноштво избеглог народа који се ту склонио у нади да гробља не бомбардују. Бдење је зато служено на степеништу испред капеле, а на јектенијама је одговарао „хор“ од неколико стотина „певача“. И то „Господи помилуј“ у овим приликама пламтећег Београда заиста је звучало другачије него уобичајено, јер је то био вапај за спас живота у тренутку непосредне животне опасности. Кад се у лето 1944. године фронт увелико приближио Србији, Синод Руске Цркве донео је одлуку о одласку на Запад. Али у Београду је остајало неколико хиљада Руса, па је свештенство, на чelu са старешином протом Јованом решило да остане. Наравно то је био велики ризик, с обзиром на долазак Црвене армије. Службе су вршене повремено и у време октобарских

уличних борби, а отац Виталије је неколико дана чак и спавао у канцеларији при храму. Први поратни дани су били пуни неизвесности (бенгградска Руска црква остала је без епископске управе). Спасао је ситуацију Владика Владимир (Рајић) узевши је под свој омомфор, јер је био Епископ мучачевски (Прикарпатска Русија). Од априла 1945. године Руска Црква у Бенгграду постаде Потворје Московске Патријаршије, чиме је њен статус дефинитивно био решен. Али у време комунистичког конфликта 1948. године Руска црква беше посебно угрожена: сви Руси у Србији постадоше „пета колона“, Црква је третирана као центар сумњивог окупљања па је стављена под посебну присмотру, парохијани саслушавани и праћени, 1949. године у Сарајевском затвору убијен је парох прота Владислав, у фебруару 1950. прота Јован (Сокалј) одлази у Советски Савез и у тим „смутним“ временима отац Виталије постаје старешина Подворја. Скромност, урођени такт и потпуна отвореност учинили су да прота Виталије и у тим околностима буде успешан духовник и организатор црквеног парохијског живота. Излажући себе и породицу великој опасности, он ипак редовно шаље несрћеницима у Титове логоре пакете, писма од њихових породица. Време је носило још и нове проблеме: 1950. године дозвољено је руским избеглицама да напусте Југославију (основани су прихватни центри у Трсту и Бугарској) и више од 80% Руса преосталих до тада у Бенгграду и Србији, искористило је ту прилику и отишло на Запад (незнатајан део и на Исток). То је створило велике проблеме у цркви: отишао је део свештенства, ђакон, скоро сви певачи хора, појци, диригенти. Прота Ви-

талије је буквално остао сам. Велику потпору је нашао у породици: матушка Људмила је била не само члан хора, него постаде и појац и лице задужено за чистоћу храма, шивење и уредност одједи и осталих црквених предмета. Оба сина (тада већ искусни чтечеви) били су помоћ у олтару, а takoђе и на певницама. И поред нарушених комуникација, за то изузетно прегалаштво против Виталија знали су и у Московској Патријаршији, те је 1955. године отац Виталије добио од Патријарха руског Алексија I највишу награду коју у Руској Цркви може добити мирски свештеник: право служења са митром. Свечани чин обавио је Патријарх српски Викентије, који је од тог тренутка веома често служио „код Виталија“, како је он знао да каже.

И следећа, 1956. година донела је оцу Виталију велику радост: његов старији син Василије завршио је Богословски факултет СПЦ и Патријарх Викентије га је на Ваведење те исте године рукоположио за презвитера. То је знатно смањило велике напоре оца Виталија, јер се терет парохијске службе сада делио. Велику радост парохијани Руске цркве доживеше 1957. године кад је Патријарх руски Алексије дошао у посету СПЦ и служио у Храму Свете Тројице.

Године су пролазиле, редовни парохијана су се проређивали све више, али неуморни отац Виталије и даље је ревносно обављао сва богослужења. Тај тешки период у животу једне парохије могао би са назвати „подвиг служења у празном храму“. Али садржајност и лепота тих (мало дужих) руских богослужења почела је све више да привлачи побожне Србе, тако да је храм опет био испуњен верницима. И Патријарх Герман је веома често служио у Руској цркви (још као викар-

ни Епископ он је долазио да служи сваке недеље и празницима), а гости против Виталија били су и Патријарх руски Пимен, многи архијереји СПЦ, код њега су долазили на консултације и професори литургије и типика, а ректори Бенгградске богословије слали су у Руску цркву своје ученике на вишемесечну праксу, тако да и сад многи свештеници СПЦ себе с поносом називају ученицима оца Виталија.

Али бреме великих искушења кроз које је у животу прошао тај ревносни пастир Виталије чинило је своје. Већ у току 1973. године могло се запазити да је здравље оца Виталија нарушено, али он није престајао да свакодневно служи Свету Литургију и обавља сва остала празнична дуга богослужења. Напори неколико првих седмица Великог поста 1974. године довели су до неминовног краја. Прота Виталије је у суботу пете седмице поста (30. марта) одслужио своју последњу Божанску Литургију и по повратку кући пао на улици. Последњих недељу дана је провео у болници и упокојио се раног ујутро на Цвети и Благовести 7. априла 1974. године.

Опело протојереја Виталија Тарасјева, које је служио Патријарх српски Герман са осталим архијерејима, јерејима и ђаконима СПЦ, као и мноштво верника који су испунили не само Храм Свете Тројице и порту, већ и околни простор, показало је да такви пастири Цркве Христове добијају заслужена признања још и овде на земљи.

А право признање том верном рабу Божијем протојереју Виталију је свако Рајско насеље које је он неоспорно заслужио!

С. А.

Послератна стрељања

У име народа

Светлана Новићић

Драган Хаџић показује гробницу тајне гробнице; фото: Блиц

Хаџић је описао како је био у јединици Озне која је доводила људе на стрељање и затим чуvala стражу да породице не узму тела.

Крајем прошле године у Београду је јавности представљена најновија обимна књига о методама политичке репресије у Србији од 1944. до 1985 – књига историчара др Срђана Цветковића *Између срба и чекића 3 – Облици ошиора комунистичком режиму у Србији 1944–1991*. Истовремено је и кратким филмом најављена његова ауторска изложба о дугогодишњим табу темама у Србији посвећена ликвидацијама, суђењима, народним непријатељима, Голом отоку, принудном откупу, колективизацији... Биће то, свакако, прва мултимедијална изложба такве врсте на којој ће и сами посетиоци бити учесници, „оживљени експонати“, који ће бити у прилици да, крећући се кроз просторије и физички простор, доживе емотивну стварност ондашњих затвореника, невиних, неподобних, некомунистички настројених, брутално истргнутих из живота и репресивним режимом лакопотезно осуђених и ликвидираних.

Као научни сарадник Института за савремену историју и некадашњи секретар Комисије за тајне гробнице, после десет година научних истраживања и три године припрема, др Цвет-

ковић је одабрао и адекватан назив за предстојећу изложбу којом жели јавности да представи скривану мрачну страну наше историје – „У име народа! – Репресија у Србији 1944–1953“, а коју ћемо имати прилике да видимо у просторијама Историјског музеја Србије.

Сећања која не дају мира

Један од многих примера случајног откривања „непостојећих“ масовних гробница, који је још једном пробудио и узнемирио јавност, одиграо се недавно, у Горњем Милановцу, када су радници Јавног предузећа за изградњу, који су радили на чишћењу терена после сече и уклањања осушених стабала, открили јаме пуне људских костију и о томе обавестили полицију. Радови су обустављени, а из медија се могло сазнати да је бивши припадник Озне Драган Хаџић, који се сам јавио Државној комисији за тајне гробнице, још 2012. године сведочио о жртвама које су комунистичке власти стрељале на Брду мира изнад Горњег Милановца крајем Другог светског рата. У оригиналном документу Озне који је доneo са собом налазио се списак

са именима 350 људи из Горњег Милановца и околине који су ту довођени и стрељани. Др Цветковић, тада секретар Комисије за тајне гробнице, је интервјуисао и снимио Хаџића, који је детаљно описао како је јединица Озне у којој је био доводила људе на стрељање и како су потом чуvala стражу да породице не би могле преузети тела покојника.

„Стрељања су почела крајем 1944. и убијено је неколико стотина људи. Међутим није познато ко је све у гробници, јер су ту довођени људи из других места на стрељање. Такође не значи да су ту све жртве из Горњег Милановца, јер су и они убијани на другим местима“ – рекао је новинарима др Цветковић. Овај снимак као и документ који је доставио Драган Хаџић биће такође део изложбе „У име народа“.

Драган Хаџић је непосредно после ових исказа и признања преминуо.

Један човек, једна савест која пред смрт није давала мира.

Колико је још оваквих тајни заувек однето у гроб, колико живих учесника или сведока који ћуте?

Случајан излет до Гроцке, викенд насеља недалеко од Београда, случајан сусрет и нео-

бавезно започета прича која се завршила болном исповешћу. Да, сада чича у годинама, како за себе каже, био је млад човек у бурним послератним временима који је гледао како из дана у дан на тачно одређено место доводе, убијају и бацају у јаму људе, без обзира на године, пол. Неке и живе, недокрајчене, неке тек рањене. Каже, данима се ту земља угибала и померала, „па било је живих... али нико није могао да помогне... стража је била даноноћна и није се могло ни близу прићи...“

Ововремена слика

Једним кликом „миша“ на компјутеру можете доћи до веб-сајта Министарства правде Републике Србије и странице Отворене књиге – Регистра жртава Комисије за тајне гробнице убијених после 12. септембра 1944. године.

Од округа до округа, од града до града на подручју Србије до сада на званичном списку несталих и убијених су 55372 лица. Уколико пожелите, можете ићи и у „детаље“. Само још један клик и отвара се на пример Севернобачки округ: локације гробница и списак жртава – Бачка Топола, Мали Иђош, Суботица – 2649 особа; Јужнобачки округ – Бач, Бачка Паланка, Беочин, Бечеј, Врбас, Жабаљ, Нови Сад, Србобран, Тител – 11076 особа; Колубарски округ – Ваљево, Лajковац, Љиг, Мионица, Уб – 952 особе... Изгледа као да свако место, сваки град ниже исту причу, само су различите цифре и географски положаји. Али и ова страница чини тек мали део слагалице која се као задатак отвара пред нашњицом. И све да се згрозите и запањите над већ унетим подацима, опет исто питање – шта је предузето, шта се предузима даље? Колико још гробница није ни ту забележено, колико цифара недостаје? Гроцка није на

Изложба „У име народа“ биће постављена у здању Историјског музеја Србије, које је некада била зграда Озне, Агитпропа и ЦК КПЈ. На отварању изложбе читава зграда и Трг Николе Пашића биће прекривени тамом која ће дочарати атмосферу послератног терора. Како је за наше новине изјавио директор Историјског музеја г. Мирослав Живковић, отварање изложбе се очекује током априла ове године.

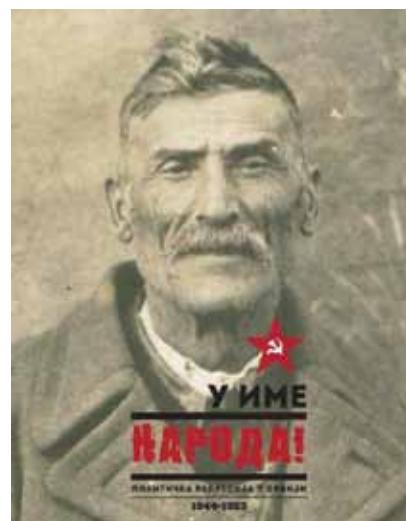

том списку. Тек су одшкринута врата ка истини.

Када се сусретнете са онима који се сећају добијате и визуелну представу „оних дана када је све било у име народа“. Као по неком неписаном правилу, где год је то природа дозвољавала, ова масовна, мучна и брзопотезна убиства су се одигравала на брду, ма и најмањем брдашцу, које је накнадно постајало место озелењавања или ексклузивне стамбене градње. И опет, као по правилу, зеленило се сушило и упорно венуло и поред усрдних напора на одржавању.

На самом врху Брда мира у Горњем Милановцу изграђен је велики плато где су подигнуте спомен-гробнице са костијма партизана и црвеноармејца који су погинули у овом крају, а коју су 1962. године открили лидери тадашње Југославије и ССРП-а – Јосип Броз Тито и Леонид Брежњев. Тада, али и раније – већ 1946, су на тајним гробницама, где су биле жртве које су стрељале комунистичке власти, биле посађене саднице борова, које су се осушиле.

За једно ваљевско брдашче са кога „пуца“ предиван поглед на градску котлину, одавно кружи тужна а тајна прича о којој многи Ваљевци знају и више детаља од оних које ћемо овде записати. Да, и ту је подигнут споменик и спомен-костурница пострадалима у Другом светском рату од фашистичке руке. Али само 500 метара даље комунисти су у

Плакат изложбе

послератним ноћима ликвидирали многе невине – политички неподобне, оне који су се некоме од тадашњих моћника замерили мишљењем, ставом, идејом и сл. Знало се, и искључиво у потаји и од уха до уха препричавало, како је од те до данас неоткривене гробнице допирао у току дана језив лелек из земље. У непосредној близини мрачне јаме у исто време у току дана подизане су нове куће, ново стамбено насеље. Многи градитељи и власници и тада су забринути и уплашени испод гласа причали како се на њихове очи померала земља, како се урушавала – „Па било је живих!“

Ова, с почетка текста, горњомилановачка прича – када се, неким чудом, „ископају и истијну из земље“ истине на светло дана – поново покрене потиснута сећања. И покрене се точак живота који тражи одговоре. ■

– Сто година од почетка Првог светског рата (4. део) –

(повојом стогодишњице од почетка Првог светског рата, односно агресије Аустроугарске, Немачке а потом и Бугарске на Србију и Црну Гору)

О Видовдану и другим датумима

гр Александар Раковић

Видели смо да ће Видовдан 2014. бити свечано обележен у Сарајеву али и да тог дана у Градској вијећници неће бити места за српску мисао (или мелодију). Бечка филхармонија ће поводом обележавања 100 година од видовданског атената у Сарајеву 1914. отворити концерт у Градској вијећници аустроугарском и немачком химном.

Поред тога, атентат на аустроугарског престолонаследника Франца Фердинанда, као повод за почетак Првог светског рата, биће тумачен на Видовдан 2014. (и кроз контекст Видовдана) и другде на свакакве начине, који укључују и оне где су Срби приказани као кривци за почетак Првог светског рата.

Осврнимо се сада на Видовдан у српској историји (28. јун), датум када су нас стизали многи злобни догађаји, али и још два датума који их прате по злобности (6. април и 5. октобар) када су у 19. и 20. веку нападани српски народ и наша државност.

То се догодило неколико пута а само у вези са Првим светским ратом ови датуми поновили су се два пута, па чак и три пута ако анексију Босне и Херцеговине с тим доведемо у везу.

Треба подвући да сада први пут о томе извлачимо паралеле и укрштамо ове датуме са догађајима у последњих двеста година односно у модерној историји српског народа. Постављамо питања и због чега се непријатељи одлучују за

дан 1389. храбро дочекала Турке. Иако Србија и српске земље 1389. нису изгубиле државност, у народном памћењу остало је сећање да „Косово треба осветити“, а током века под тутинском влашћу Косовски завет

постао је идеја водиља за ослобођење, независност и уједињење српског народа који је живео у Турском царству, Аустријском односно Аустроугарском царству и Млетачкој републици, под Турцима, Немцима, Мађарима и Италијанима.

Први српски устанак односно прва фаза Српске револуције почела је на Сретење 1804. а у наредним годинама српски родољуби ослободили су велике делове Србије и обновили су српску државност. Београд је ослобођен од турске власти у новембру/децембру 1806. Обновљена српска државност привремено је утихнула новом окупацијом односно уласком турских снага у Београд **5. октобра 1813.** Други српски устанак односно друга фаза Српске револуције одвели

су Србију ка аутономији а потом и независности која је признаја на Берлинском конгресу 1878.

Следећи датум који се показао као кобан по српске национал-

Америчка разгледница из Првог светског рата:
Србији треба ваша помоћ

ова три датума, да ли је реч о прошиљању или пукој случајности?

Присетимо се да је српска војска коју је предводио кнез Лазар на Косову пољу на Видов-

не интересе, и који је довео до усијања непријатељство Србије и Црне Горе према Аустроугарској, био је **5. октобар 1908.** када су бечке власти саопштиле страним дипломатама да је донета одлука о анексији Босне и Херцеговине. Ратни покличи одзванаљали су српским земљама које су с правом сматрале да Босна и Херцеговина припада српској државној целини, било да је реч о Београду или Цетињу. Анексија Босне и Херцеговине била је увертира за припремани атентат на аустроугарског окупационог гувернера Осакара Поћорека који је потом реализован као атентат на Франца Фердинанда.

Парадирање Франца Фердинанда у Сарајеву **28. јуна 1914.** и аустроугарски војни маневри који су били усмерени као претња Србији и Црној Гори, коштали су аустроугарског престолонаследника главе, а земљину куглу увели су у Први светски рат.

Аустроугарски непријатељ објавио је рат Србији **28. јула 1914.** или је аустроугарска кампања против Србије 1914. доживела фијаско. Балканска војска Аустроугарске монархије тешко је поражена на тлу Србије, па су Немачка, Аустроугарска и Бугарска у пролеће 1915. договориле заједничку инвазију на Србију. Инвазија на Србију почела је **5. октобра 1915.** нападом којим је командовао немачки маршал Аугуст фон Макензен. После ове кампање Краљевина Србија је окупирана, а славна српска војска ослободила ју је у јесен 1918.

Дакле, само за сто година, од 1813. до 1915, чак три пута се **5. октобар** појављује као датум када је нападнута српска државност или анектиране српске етничке територије, односно започета или потврђена окупација српских земаља: Карађорђеве Србије (1813), Босне и Херцеговине (1908), Краљевине Србије (1915).

Следећи датум којем посвећујемо пажњу је **6. април.** Напад

Напади на нашу државност и окупација наших земаља 1813–2006.

5. октобар	6. април	28. јун
1813. турска окупација Србије	1941. немачка, италијанска, мађарска, бугарска, хрватска и албанска окупација Југославије	1991. напад на ЈНА у Словенији, напад на државност СФР Југославије
1908. анексија Босне и Херцеговине	1992. укидање крње СФР Југославије	2006. приступање Црне Горе Уједињеним нацијама
1915. аустроугарска, немачка и бугарска окупација Србије		

нацистичке Немачке на Краљевину Југославију **6. априла 1941.** био је почетак агресије и окупације наше земље, односно још један удар на нашу државност који су поред Немачке извеле Италија, Бугарска, Мађарска и монструозне творевине под италијанским старатељством: Независна Држава Хрватска и Велика Албанија. Југославија је ослобођења током 1944. и 1945. а потом је променила државни карактер. Укинута је монархија а успостављена социјалистичка Југославија.

Српска национална идеја у социјалистичкој Југославији почела је да се буди 1986. као реакција на малтретирање српског народа на Косову и Метохији. Нажалост, то што је почело на Косову и Метохији наставило се убрзо у Хрватској и Босни и Херцеговини где се српски народ од 1990. нашао под ударом хрватских националиста а потом и исламских фундаменталиста. Југославија је срњала у грађански рат.

Не случајно, грађански рат у Југославији почeo је нападом Словеначке територијалне одбране на Југословенску народну

армију у ноћи између **27. и 28. јуна 1991.** Дакле, то није случајно одабран датум јер је на Видовдан 1991. започет крај СФР Југославије односно распад наше земље од које су се прво отцепиле Словенија и Хрватска.

СФР Југославија наставила је да постоји у крњем виду до **6. априла 1992.** када је такозвана међународна заједница признала сејесију хрватских и муслиманских сепаратиста у Босни и Херцеговини. Нажалост, тог дана почeo је и грађански рат у Босни и Херцеговини који је трајао до 1995.

Дакле, два пута за 50 година **6. април** се показао као датум којим је нападнута државност наше земље: Краљевине Југославије (1941) и крње СФР Југославије (1992).

На самом крају поменимо да је Црна Гора, након референдума о отцепљењу (2006), примљена у Уједињене нације по убрзаној процедуре **28. јуна 2006.** Тиме је престала да постоји заједничка држава Србије и Црне Горе, установљена 1992. као СР Југославија а 2003. трансформисана у Државну заједницу Србија и Црна Гора.

Дакле, два пута за само 15 година 28. јун односно Видовдан приказао се као датум када је нападнута државност наше земље: СФР Југославије (1991) и заједничке државе Србије и Црне Горе (2006).

Додајмо да је 5. октобра 2000. у СР Југославији извршен преврат, да је председника Слободана Милошевића наследио председник Војислав Коштуница који је написао да би тада, да није преузео власт, у земљи почео грађански рат који би земље Запада искористиле да окупирају СР Југославију односно Републику Србију.

Током Првог светског рата и током Другог светског рата Немци из Немачке и Аустрије нашли су се наспрот Србима, Србији и Југославији. Током Грађанског рата у Југославији (1991–1995) и Рата на Косову и Метохији (1998–1999) Немци и Аустријанци били су главни заговорници признавања отцепљених југословенских република и албанских сепаратиста, који су стали против Србије и Југославије. Немачке и аустријске дипломате често су се налазиле и на челу међународне управе у Босни и Херцеговини после 1995.

Дакле, стара ривалства још увек трају. Старе претензије постоје и даље у истом виду само су другачије запаковане. Прилике се нису много промениле. Размишљамо о томе у контексту обележавања 100 година од почетка Првог светског рата.

А прича о датумима када се напада наша државност такође је интересантна. Не може се издвојити из контекста претходног века и ратних попришта где су се на балканском простору сукобили интереси Срба и Немаца.

– Како нас је видео и заволео Швајцарац Рајс (5. део) –

Говор народне душе

Антоније Ђурић

„III то се тиче мага тела во-
лео бих да буде сахра-
њено на малом гробљу
у Топчидеру, поред гроба мале
Наде Фавра коју сам волео као
своје рођено дете. Народу срп-
ском остављам да реши: да ли ће
тело онога који је можда био његов
најискренији пријатељ пре-
нети у једним од оних гнусних,
помпезних кола нових богаташа,
или на једном обичном топов-
ском лафету као што приличи
ономе ко се борио за тај народ“ –
записао је Рајс 23. марта 1928.
године у Београду „при чистој
свести и здравом телу“.

Постоје и делови Рајсовог тестамента који, на жалост, нису испуњени, али да најпре видимо како је до вечне куће на Топчидерском гробљу испраћен човек који је свим својим бићем припадао српском народу.

Иако су сви листови писали о Рајсовом сахрани, међу њима и Политика, чини се да је најпотреснији прилог дао публициста Сава Ђорђевић, један од Рајсовых пријатеља. У својој Споменици Рајсу, још топлије названој *Og срца сриу*, Ђорђевић је овако видео атмосферу у вили „Добро поље“:

„На одру др Рајс почива (...) са капетанским еполетама испод главе, а поред њега, с десне стране опружена је његова сабља коју је као почасни капетан наше војске добио од Удружења резервних официра и војника. Крај одра више од двадесет одликовања разних земаља и неколико наша: Бели орао с мачевима, две Златне медаље за храброст са ликом Милоша

Обилића и Споменица из по-
следњег рата.“

Краљев венац за Рајса

На одру – букет белог цвећа који је из јужне Србије донела једна девојчица. Представник Швајцарске, г. Карл Јенер, такође наш велики пријатељ, положио је ловоров венац са швајцарским државним симболима. Одмах затим и други венац: „Заслужном добровољцу и незаборавном другу из Савеза добровољаца“. И тако редом.

Рано изјутра, пошто је убрзо цео Београд сазнао за смрт свог великог пријатеља, почињу уважлико да стижу његови многобројни пријатељи и ратни другови да га мртва последњи пут у његовом скромном дому поздраве и да му се поклоне. Међу првим посетиоцима било је највише инвалида, четника и добровољаца чији је почасни председник био.

Ђорђевић даље каже да је пре обдукције и вађења срца из груди, како је то тестаментом било захтевано, у преподневним часовима чувени вајар Марко Брежанин начинио гипсану маску др Рајса, припремајући тако споменик овом великану.

Тело др Рајса било је потом изложено на почасном катафалку у Официрском дому.

Међу великим и лепим венцима – запазио је Сава Ђорђевић – истицао се најлепши и највећи, украсен државном тробојком и позлаћеном поруком: „Доктору Рудолфу Арчибалду Рајсу – Александар“. С друге стране краљевог био је венац министра

војске и морнарице, армијског генерала Хаџића.

Чиновници Министарства унутрашњих дела, чији је начелник био др Рајс, одужили су се прелепим венцем и поруком: „Драгом учитељу и добром човеку“, док су стари српски четници на црној траци ловоровог венца са четничким симболом исписали: „Свом пријатељу Рајсу“. Из Швајцарске је стигао венац Лозанског универзитета и тамошње полиције, чији је био оснивач.

Ђорђевић овако описује призор у Официрском дому, где је било изложено тело доктора Рајса:

„Стари и млади, богати и сиромашни, учени и припрости, у беспрекорном реду и тишини улазе, мало се задржавају пред ковчегом, иду около, излазе, гушећи се у сузама и јецајима...“

За сахрану др Рајса био је организован државни одбор, јер је министарски савет одлучио не само да се сахрани о државном трошку, већ и са – генералским почастима.

Државни одбор за сахрану није, види се, ништа препуштао случају и импровизацијама. Све је било предвиђено и све на висини заслуга и поштовања према великом покојнику. Тело покојнико, према програму, било је два дана изложено у Официрском дому, тако да су читав Београд и многи који су долазили из унутрашњости могли да се опросте од свог добротвора. И овом приликом, како је то својствено српском народу, на доброту је узвраћено великом добротом и поштовањем.

Опело је извршено у Официрском дому, а потом су ковчег изнели активни и резервни официри. Пред Официрским домом је говорио представник Министарства. С ковчегом др Рајса на лафету поворка је овим редом кренула Масариковом улицом: крст и коливо, одликовања, војна музика, војска, удружења и корпорације, свештенство, ковчег, покојникови сродници, представ-

И они су борили Србију:
носиоци Кађађорђеве звезде
с мачевима из Драгачева

ник Његовог величанства краља, Краљевска влада, представници Београдске општине, официрски кор, чиновници разних установа, грађани и поново војска. Поворка је ишла Улицом Милоша Великог и Топчидерским друмом до гробља, где су ковчег с лафета скинули добровољци и четници.

Потресна беседа Владике Иринеја

Пред Официрским домом, у име Српске Православне Цркве, од покојника се опростио Владика Иринеј:

„Дошао си из лепе Швајцарске у тренутку кад се наша отаџбина борила за остварење националних идеала и за свој опстанак. У том тешком часу пружио си нам не само обе руке, него и срце, цelog себе. Наша света црква гледала је како се са апостолском љубављу истичеш свуда, како тр-

чиш масакрирано нејачи и разрушеним селима.

Борећи се за народ унео си сву своју љубав. И рад је био твоја љубав. Постао си наш, доживео си да овде умреш. То је истинско саживљење с народом. Желео си да те наша црква отпрати до вечне куће и опоје српски свештеник... Српска православна црква прима те као што си ти у часу страдања примио њену децу. Успомену на тебе црква ће чувати у својој ризници. Она с највећом љубављу препоручује твоју душу и позива своју децу да те задрже у светлој успомени.

Твоја љубав према нама није имала граница. Дао си да се твоје срце чува на Кајмакчалану, нашој великој светињи. Нека ти је вечита захвалност, вечан помен и лака ти земља за коју си толико учинио. Слава Арчибалду Рајсу.“

— наставиће се —

У Епархији зворничко-тузланској

Школа иконописа „Одигитрија“ — школа љубави

Мирослава Мијатовић

Опстање и истрајавање Школе иконописа „Одигитрија“
свакако је свједочанство да „само дјела љубави остају“

Школа иконописа „Одигитрија“ Епархије зворничко-тузланске представља удружење младих који прије стицања техничких и духовних сазнања везаних за иконописачку традицију, собом и у себи изграђују незамјењив и ненадвисив стуб наше Цркве. Од увијек смо уз њен назив, раме уз раме, постављали безброј синонима и они су јој и више него пристајали. Замишљали смо је као малу лађу на путу ка спасењу, ка нашем заједничком циљу, и често је називали Црквом у малом.

У вријеме њеног оснивања већину чланова чинили су основци и студенти, неколицина њих је у различитим моментима напуштала Школу иконописа, али су они најупорнији увијек остали чувајући снажно њене темеље. Један од чланова наше школе, без ког се несумњиво ништа и не

би одржало, је свакако несебична и ничим замјењива братска и сестринска љубав, која је увијек гријала наша срца приводећи их Христу. Послије ове велике врлине, наш ослонац и бранитељ од самог почетка, па и данас, био је превзимајући Васо Ј. Поповић. Упорно вјерујући у своју визију, наш брат у Христу никада није попуштао обруч љубави, и увијек је био спреман да се са нама и за нас бори.

Сјећајући се почетака и првих, прилично лоших, линија које су повучене у априлу 2006. године, у трпезарији манастира Светог Василија Острошког у Бијељини, можемо се похвалити знатним напретком који смо обиљежили седмом самосталном изложбом икона које су насликали ученици ове школе.

Прва самостална изложба радова ученика Школе иконописа „Одигитрија“ отворена је 29. ју-

на 2008. године у бијељинској галерији „Миленко Атанацковић“; а друга, са ништа мање поноса и љубави, отворена је на Савиндан слједеће године у скученом простору Школе иконописа. У септембру 2009. године отворена је велика изложба под називом „Икона – прозор у вјечност“ на којој је било изложено више од сто икона ученика ове школе и на којој су свечано додијељене прве дипломе. Недуго послије, 17. марта 2010. године, организована је још једна велика изложба под називом „Да се не заборави“, која је за циљ имала подсјећање на погром православних светиња на Косову и Метохији. У априлу 2011. године отворена је изложба под називом „Диван је Бог у светима својим“ на којој је с поносом представљена и изведена друга најбројнија генерација ученика Школе иконописа. Обиљеживши крсну славу, пра-

зник Богородичине иконе Одигитрије, 9. јула 2012. године, наша школа је заједно са Музејом Семберије отворила Јећњу школу умјетничких заната, чији се рад одвијао током читавог мјесеца јула у просторијама музеја. Радови учесника ове радионице представљени су на изложби која је отворена 27. јула 2012. године. У периоду између два велика празника, Божића и Савиндана, 15. јануара 2014. године, у галерији бијељинског Центра за културу, отворена је изложба икона и радова ученика „Одигитрије“ под називом „Радујте се свагда у Господу (Фил. 4, 4).“

Градећи нашу кулу знања и пријатељства учврстили смо је сарадњом са Академијом СПЦ за уметности и консервацију из Београда, а значајно је споменути и пријатељства која његујемо са сестринством манастира Жупа Никшићка и братством манастира Завала у Поповом пољу код Требиња, који уједно нису наши једини у молитви сједињени пријатељи. Велику захвалност дугујемо власницима ТЦ „Емпориум“ Слободанки и Слободану Ђурчић које слободно и заслужено називамо српским меценама прве деценије 21. вијека.

Збрајајући данас поново сав минули рад, присјећамо се свега што је изронило из наше заједни-

Поводом обиљежавања 100-годишњице Великог рата (1914–1918), односно почетка коначног ослобођења балканских народа од империјалних сила (Савез централних сила: Аустро-угарска монархија, Њемачко царство, Османлијско царство, Краљевина Бугарска), а са благословом Његовог Преосвештенства Епископа зворничко-тузланског Господина Хризостома, Школа иконописа „Одигитрија“ Епархије зворничко-тузланске насликала је икону „Господ благосиља српског војника – Завјет“.

На овој икони насликан је Господ како благосиља српског војника и предаје му вунене чарапе (сувишно је говорити о томе колико су суве и топле чарапе потребне сваком војнику, а нарочито у рату).

Ова икона говори о завјету између краља Петра I Карађорђевића и мајке српског војника (књига Милована Витезовића

Чарапе краља Петра говори о овом завјету). Мајка тражи свога сина, српског војника, који је у рату, да му да чарапе. Пошто није пронашла сина она моли краља Петра да јој помогне тако што ће њеном сину, а свом војнику, предати чарапе које му мајка шаље. Краљ Петар обећао је мајци да ће јој помоћи и тако је настао завјет који ова икона описује, завјет/обећање које краљ Петар није могао испунити, јер је његов војник, а син ове мајке, мученички пострадао у рату.

Мајка је вјеровала у овај завјет/обећање, и краљ Петар је вјеровао, јер су вјеровали у Бога и наду полагали у Бога.

Због те и такве вјере, као и због Своје безграницне љубави пре-ма човјеку, ваксрли Богочовјек, Побједник (Онај који је својим ваксрсењем побиједио смрт), Господ наш Исус Христос, испуњава тај завјет/обећање између краља Петра и мајке погинулог српског војника. Испуњава/остварује га у Царству Божијем, у Царству небеском, у вјечности која долази.

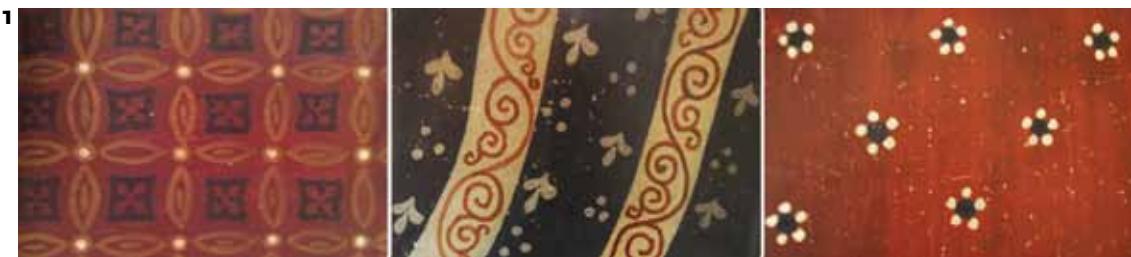
Икону је насликала Јелена В. Поповић из Бијељине, проф. разредне наставе и ликовне културе. Рођена је 28. децембра 1987. године у Тузли. Школу иконописа „Одигитрија“ Епархије зворничко-тузланске завршила је 2009. године, а мастер академске студије на Високој школи Српске Православне Цркве за уметности и конзервацију у Београду завршила је 2013. године.

це у Христу и љубави. Овдје нису изложене само иконе које су изашле из нашег малог атељеа, јер ни икона сама по себи није само слика, овдје је човјеку омогућено да преко слике угледа и срцем додирне живог Бога у лицу сваког од светитеља, а тако по милости Божијој и сам постане свет.

Упорно опстајање и истрајавање Школе иконописа „Одиги-

трија“ свакако је свједочанство да „само дела љубави остају“ јер ће и наше иконе трајати ба-рем онолико колико и помен ликова изображених на њима. Напосљетку, проживјевши цјелокупан развитак наше школе која је заједно са нама одраста-ла, можемо је са пуном слобо-дом и поносом назвати и шко-лом љубави.

Бисерни орнамент

Милена Стефановић Саји

Мало симбола има тако дугу и богату традицију као школка или бисер. Посебно су омиљени у уметности и финим занатима, а употреба им је распрострањена у различитим културама и миленијумима.

У музеју примењене уметности у Београду, од 6. новембра 2013. до 1. марта 2014., била је постављена репрезентативна студијска изложба под називом „Оsvежавање меморије – орнаменти српских средњовековних фресака“. Значајна поставка која на савремен начин предочава битан део наше материјалне културне баштине и освежава памћење.

Сваки орнамент, у већини случајева има (скривено) значење коме би требало ући у траг и објаснити га. Шифра фреско-декорације, малог блиставо белог круга је бисер, универзални мотив и првенствено део накита или драгоценог украса. То је орнамент који је копиран са текстила и представља сликарски израз реалне стварности и нема само декоративну вредност, већ и симболичко значење. Появљује се на епископским, анђеоским и светитељским одјећама као детаљ или у низу, а на властелинским и владарским ношњама у виду украсних бисерних трака које су пришиване скоро свуда на порубима и у виду венчића, а красио је још и круну, жезло, Јеванђеље и престо, као небески додатак симболологији трона. Укравашавање бисерима је било присутно, али је, чини се, можда било омиље-

није у Србији XIV столећа него у Византији, што нам говори да су их поред бројне симболике хришћански владари користили да би приказали своје богатство али и моћ и престиж.

Мотив бисера има изузетно занимљива тумачења.

Још од прадавних времена школке су биле у блиској вези са паганским великим богињама (богиње-мајке). Посвећивање су Афродити на Кипру, где је богиња, као што нам је познато из грчке класичне митологије, доведена након што се родила из морске пене. Она је на Блиском истоку називана „Дама са бисерима“ и *Margarito*. Прича о рођењу Афродите из тритонске школке имала је улогу да илуструје мистичну везу између богиње и њеног принципа (још од античког доба мноштво скулптура, мозаика и фрески визуелно представља овај чин, преко ренесансне и „Рођења Венере“ Ботичелија, до симболисте Н. Д. Милиотија 1912. год.; све су то представе једне архетипске слике која у свом изворном облику чува своје метафизичко значење и неисцрпну инспирацију...).

Школка представља акватички (или лунарни) симбол, самим тим оличава симболизам рађања и регенерације, захваљујући сво-

јој стваралачкој моћи као знамење универзалне материце. Ношењем школки или бисера жене унапређују благостање и плодност, а штите се и против недаћа. На пример, постоји сличност између бисера који настаје у остриги и фетуса у мајчиној утроби. Школка означава чин духовног препорода у ритуалима древних религија (иницијацијама) као што олакшава и чин физичког рођења. Бисер је повезан са том космичком силом.

Мало симбола има тако дугу и богату традицију као школка или бисер. Посебно су омиљени у уметности и финим занатима, а употреба им је распрострањена у различитим културама и миленијумима. Занимљиво је да се у оквиру музејских збирки нашег народног накита XIX века налазе сачувани примерци пафти, украсних женских копчи за појас, где је седеф са орнаментиком уметнут у сребрну или месингану копчу (грађански костим Српкиња у Призрену) или израђених у облику школки. Појас носе невесте и удате жене и он поред естетског има и симболично значење као амулет или талисман (плодности и заштите).

Бисер је код старијих Грка био знамен љубави и брака. Он је редак, чист, чврст и драгоцен;

сферичног облика, зрачи млечнобелу светлост, сјај, представља слику идеалног савршенства, мистичног центра.

По једном старом предању, муња која блесне у тами школјке, ствара у њој бисер. Тако се живот и светлост поистовећују и бисер (гр. *ho margarites*) представља резултат сједињења ватре – светлости и воде. Св. Јефрем Сирин овај древни мит користи да илуструје и безгрешно зачеће и Христово духовно рођење у ватреном крштењу, а спис Псеудо-Макарија говори о „Небеском бисеру“, слици неизрециве Светлости која јесте Господ.

У контексту лексике боја, белина се сматра излучивањем светлости, бела представља живот, а још од антике носи симболично значење „чистоте“ ослобођености од светског (обојеног), устремљеност према духовној чистоти... Код Словена, Срба је означавала светлост, сакралност, чистоту, исказивала идеју плодности, велику реткост. Према Псеудо-Дионисију означава светлосност, „срдност са божанском светлошћу“. Круг симболише небеско, вечно, савршенство, заштиту, а светлост је посредник

између божанства и човека. Бесконачним током у једном ритму орнамент симболизује непролазност, не-пропадивост, бесмртност, а то је атрибут божанске природе.

Бисер је религиозни симбол и нашао је свој израз у хришћанству, где има својствен симболички језик, услед чега се појављује као орнамент. Може да представља Христа (налази се на ореолу), а и људску душу, бесмртну душу, што може да има релацију са бисером као симболом тоталитета, целовитости психе, Сопства као крајњег циља индивидуације (по Јунгу). Ориген је преузео схватање о истоветности Христа и бисера, а ређа је пракса поистовећивања Богородице са школјком.

Зрно бисера се помиње у Откривењу (21, 21) и у параболама у Матејевом Јеванђељу. У првој, Христос је рекао: „Још је Царство небеско као човјек трговац који тражи добра бисера, па кад нађе једно многоцјено зрно бисера, отиде и предаде све што имаше и купи га“ (Мт. 13, 45–46). Овде је тумачена његова вредност као скривеног блага до кога се долази уз пуно труда и марљивог трагања и где се упоређује са уласком у Царство небеско. Небески бисер може бити слика неизрециве божанске светлости и он представља „највреднији од драгуља“

вреди више од свих земаљских блага, примењује се као знак спаса. Парабола о бисеру има своју паралелу у гностичком тексту Химна душе писаном на сиријском језику почетком трећег столећа, где потрага за бисером симболизује духовну драму човековог пада и његовог спасења.

Може бити и Божија реч. Свима је позната парабола (Мт. 7,6) о бацању бисера пред свиње.

Како настају бисери није баш потпуно јасно. Када им се увуче зрнце песка у окlop, који им створи раницу у меком ткиву, неке школјке угину, а друге створе бисер. Да би ублажила бол, школјка зрнце или болно место обавија танким слојевима глатког седефа и тако након много година настаје прекрасни бисер. Ова прича носи своју поруку. ■

Слике:

1. Орнаменти са изложбе под називом „Освежавање меморије“ у Музеју примењене уметности у Београду
2. Свети Сава у одејди са бисерима, фреска из Богородице Љевишке
3. Орнаменти са изложбе под називом „Освежавање меморије“
4. Лево: позлаћене пафте из 1813. г., Музеј града Београда; десно: месинг и седеф, Јањево, крај XIX и поч. XX века, Музеј у Приштини

Рушевине тракајског замка, цртеж
Н. Ордоа из око 1877. године

Данашњи изглед обновљеног
тракајског дворца

Шта за нас значе Св. Арханђели код Призрена?

Срби су обично изложени критици због тога што се сматрају „небеским народом“ и због мишљења да у Небеском царству постоји „Небеска Србија“. Но, у име општепрокламоване слободе свакоме је дозвољено да верује без страха у шта хоће. Бранко Коцкица, пај, верује „да постоји једно царство у коме царује другарство“ и он је тако васпитавао генерације наше деце. А верујемо и да одрасли људи, као појединци и као народ, постоје већ миленијумима зато што имају веру. Тако Јевреји верују у Небески Јерусалим јер им је Храм порушен. Међутим, Небески Јерусалим се помиње у Старом Завету, а ушао је и у Нови Завет и још даље – у беочуг светске цивилизације коју смо у целом свету прославили прошле године. Централна цивилизацијска прослава се дододила у Нишу, а сутрадан је потврђена и у Подгорици. Наиме, у Нишу је рођено 18 царева и њихови дворови се откопавају на бројним археолошким локалитетима, консервишу, реконструишу, ревитализују и презентују светској културној јавности.

Како то да се нико није сетио да смо и ми Срби имали свога живог цара, не на небу него на земљи? Његове мошти су похрањене у Цркви Светог Марка. Порушена задужбина нашег цара највећи је дomet српског неимарства чији су трагови још својевремено откопани, али само консервисани. Древни летописац је царску задужбину описао као прво од српских чуда које се „не обретају нигде же а кроме

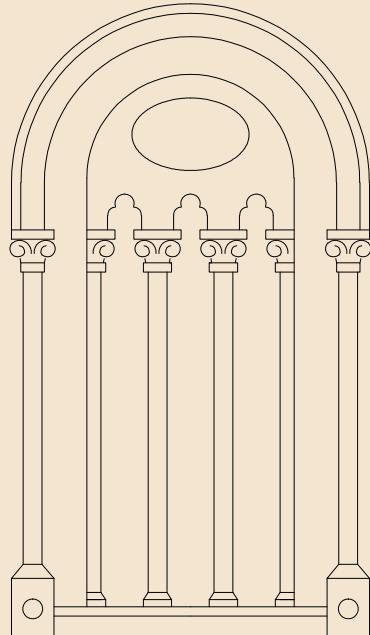
мрамора добротоју художеством превасходит дечанскују црков“. А потоњи песник ју је опевао: „За брда она – говоре да је разорен двор мојега цара, онамо, веле, био је негда јуначки збор.“

Нажалост, у доба терора материјализма признавала се као метода конзервације само најпримитивнија анастилоза, а никако напредније рекомпоновање. Мутне силе су хтели да нам намакну на очи оглавник (клапну која се ставља коњима на очи да не гледају уназад – како би боље само напред вукли кола), да не гледамо у прошlost већ само у „светлу будућност“. Ми смо се ипак усудили бацити цивилизацијски поглед и у нашу прошlost, те израђујемо модел Светих Арханђела на основу методе рекомпозиције којој су, наравно, претходила дуга истраживања и обимно документовање. За пример нам служе, између осталих, не само Пољаци већ и Литванци, народи који су такође пострадали, а који су обновили своје славне краљевске Тракаји дворове такорећи без трагова, што је признао и Унеско.

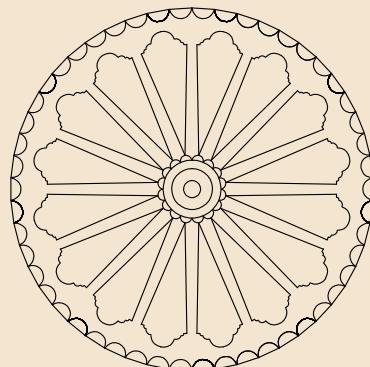
На Академији СПЦ за уметности и конзервацију у току је израда модела у размери 1:50. Модел се ради од природних материјала ласерском техником, а раде га студенти Александар Станојевић, Јован Петронијевић и Иван Марковић.

Ако не обновимо Свете Арханђеле ми Срби нећемо знати ко смо.

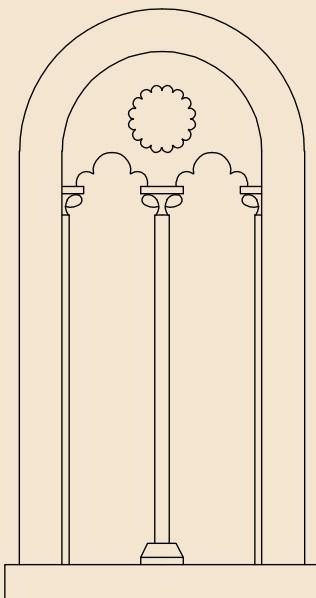
гр Предраг Ристић, архитекта,
проф. Академије СПЦ

Камена пластика из Св. Арханђела;
цртеже израдио Јован Петронијевић

Свакодневне појаве увођења нових техника и технологија у свим пољима људских делатности довеле су нас до идеје да неку од тих савремених метода пробамо и на моделу реконструкције Св. Арханђела. У потрази за новим тех-

нологијама, нашли смо на методу резања ласером. Методу желимо да испробамо за израду реконструкције камене пластике, јер у односу 1:50 детаље можемо постићи једино неким прецизним алатом, а ласер се показао као најидеалнији за то. Било је најпре потребно урадити шему склапања цelog модела, јер он у основи прелази 60 см, а у висину и до 40 см, а поред тога сваку камену пластику раставити на слојеве методом „сендвича“. Управљајући се према фрагментима др Радослава Грујића (одакле користимо нацрте за већину камене пластике), где је само на неколико њих урађен и профил који нам је представљао велики проблем за ту нову технологију, прекорачили смо термин за израду модела. Годину дана рада, поред редовних студијских и приватних обавеза, још и низ проблема у сагледавању свих појединости на моделу нису нам унишили жељу, већ су нам дали још један подстицај за израду модела храма Душанове лавре.

Александар Станијевић,
студент Академије СПЦ за
уметност и конзервацију

Приче о животу Господа нашег Исуса Христа

Илустрације Серјожа Попов
Превела с руског Злата Коцић
Библијско друштво Србије, 2013
110 стр. : илустр. ; 15 см
ISBN: 978-86-86827-25-8

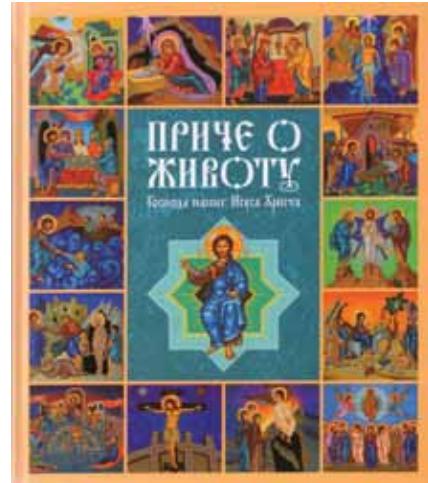
Дечја литература је богатија за нову књигу написану на основу богочовечанске књиге – Библије, и то Новога Завета. Избором описа догађаја из живота Господа Исуса Христа почев од његовог рођења, затим приповедањем о чудесним исцељењима и мудрим поукама, причама, до његовог спасоносног страдања и вакрсења, ова књига, намењена деци, као „мало Јеванђеље“, открива тајну истине о Господу и тајну истине о нама, људима.

Илустрована књига *Приче о животу Господа нашег Исуса Христа*, посвећена малом-великом детету, најбоље је тихо пристаниште, јер јој могу да прибегну и дете и родитељ, да заједно изучавају реч Божју и постану „семе на доброј земљи“, као човек који чује реч Божју, разуме је и њоме живи.

Тематски, књига је састављена из делова: „Детињство Исуса Христа“, „Служба Исуса Христа“, „Пут Крста (страдања) Исуса Христа“ и „Васкрсења“, преко „Јављања анђела женама мироносицама“, она нас доводи до „Вазнесења Господњег“, као завршног чина из овогемальског живота Господа Исуса Христа.

Све догађаје и радње у овој књизи, луксузно опремљеној и изузетно добро одштампаној на само стотинак страна, прате цртежи савршеног склада и боја са изобиљем светла. А ови цртежи библијских мотива и прича омеђени су руком уметника Серјоже Попова, из Новог Сада, који је завршио Академију примењене уметности, а затим у манастиру Ковиљу изучио уметност православног иконописања.

Дакле, на једној страни књиге је исочијани догађај из Новога Завета, а на другој страни је Серјожина илустрација у виду иконе. Ово значи да је ова дечја сликовница одлична и с педагошке стране, јер сместа уводи

читаоца у православни, византијски начин иконописања личности, догађаја и радњи из Библије. Може послужити и као образац младима и одраслима да се увежбавају у православном иконописању. При томе запажамо изразито јарке боје и колорите; можемо истаћи да су у потпуном складу са јачином библијског догађаја који прати уметничка илустрација. Иначе, илustrатор – уметник Серјожа Попов је сарадник црквених и хришћанских издавача као што су: Беседа (Србија), Светигора (Црна Гора), Предања (Румунија), Издавачки савет Руске Православне Цркве (Русија), Омофор (Бугарска), Манастир Свете Јелисавете (Белорусија).

Приче о животу Господа нашег Исуса Христа упознају младог човека са библијским догађајима и јеванђељским причама, подучавају га Божјој речи и с лакоћом уводе у срж Новога Завета – канонска Јеванђеља. Са овом књигом и дете и родитељ провешће више времена него што се може помислiti на основу обима текста, јер свака приповетка отвара увид у нови догађај. А срж свега проучавања речи Божје је она опомена самог Господа Христа: „Љубите једни друге као што вас ја љубих“. А у чему се састоји наша љубав према Богу и ближњем, казује нам пример самог Господа, који је прошао тај пут од свог рођења до страдања на крсту, и вакрсења, „нас ради људи и нашега спасења“.

Са руског језика ове новозаветне приче је превела Злата Коцић, а редактор превода је протојакон Радомир Ракић.

Зорица Зеј

Предавање кардинала Валтера Каспера пред папом и Колегијумом кардинала у Риму

О самдесетједногодишњи пензионисани немачки кардинал Валтер Каспер позвао је на радикалну промену мишљења у погледу брачног и сексуалног морала Римокатоличке цркве. Главни тон његових теза могао би гласити – једноставна инсистирања на правилима нису за људе уверљива. Библија подразумева заповести не као бреме и ограничавање слободе, него као путоказе за испуњени живот.

Кардинал Каспер је у оквиру једног предавања пред папом Фрањом и Колегијумом кардинала пледирао за приступ причешћу и другобрачнима. Предавање некадашњег редовног професора доктматике и некадашњег префекта Конгрегације за јединство хришћана у Ватикану (*Pontificium Concilium ad Unitatem Christianorum Fovendam*) имало је веома велики одјек. Папа Фрања га је одушевљено обасао похвалама називши Касперове тезе „дубоком теологијом“. Унутар Колегијума кардинала пријем је био уздржанији, а делимично и наглашено противречан.

Шта је тврдио немачки кардинал? Кардинал Каспер искључује друго венчање за живота другог брачног пара, као и једно начелно црквено решење за све случајеве.

Шта онда? Да би дошло до разрешења једног црквено склопљеног брака – што извесни канонисти сматрају апсолутно немогућим – Каспер заступа мишљење да је неопходно испитивање изванправних околности, односно питања да ли је уопште дошло до „ваљаног склапања светотајинског брака“.

На путу покајања

Уколико је брачна заједница непомирљиво прекинута или уколико су једна или друга или обе брачне стране склопиле цивилни брак, у сагласности са праксом ране Цркве првих столећа и сагласно једној напомени папе Бенедикта XVI, Каспер предлаже пут измирења путем покајања. Он вели „да је постојао пут пасторалне трпељивости у духу благости и попустљивости“. То није обичан гест милосрђа који ослобађа од покајања и преумљења, тврди Каспер.

Милосрђе и канонско право се не косе

„Уколико другобрачне спремне да приме причешће сасвим искључимо из евхаристијске заједнице, и тиме их ставимо изван пута спасења, не стављамо ли тиме

и светотајинско устројство целокупне Цркве под знак питања? Чему и коме служи Црква и њене

Свете тајне? Не плаћамо ли ми тиме сувише високу цену?“ – пита се умировљени немачки кардинал. Но, милосрђе не може бити јефтино стечено.

Папа Фрања је замолио Каспера да одржи такво предавање у конзисторијуму, знајући да је други немачки кардинал префект Конгрегације за доктматска питања (*Congregatio pro doctrina fidei*) Герхард Лудвиг Милер са свим опречног мишљења.

У октобру ове године биће сазван Бискупски синод на коме ће се, између осталог, дискутовати и о питању другог брака.

Пред предстојећи Бискупски синод Ватикан је желео сазнати шта римокатолици у свету мисле о Библији, Цркви, браку, породици, сексуалности. За ту сврху је у новембру прошле године био разаслан упитник који је, у име папе Фрање, *urbi et orbi* упутио надбискуп курије Лоренцо Балдисери (Lorenzo Baldisseri). Одговори на ова питања представљаће „радни инструмент“, односно „*status quaestionis*“, за предстојећи ванредни синод свих бискупа који је папа Фрања сазвао за октобар 2014. г. Так би одлуке овог ванредног синода требало да буду званично прихваћене или одбачене у оквиру редовног синода бискупа 2015. г.

Одејци

Минхенски кардинал Рајнхард Маркс је изјавио у конзисторијуму да је предавање кардинала Каспера било „увертира“ у дискусију која ће бити контроверзна и дуго вођена.

Бечки кардинал Кристоф Шенборн је изјавио бечком црквеном листу *Der Sonntag* да је заједњачен „изванредним“ и „блеставим формулатијама“ Каспера о теми предстојећег Бискупског синода којим ће се „истражити где, када је у питању породица, ципеле жуљају“, како се кардинал сликовито изразио, да би се 2015. г. приступило „званичној пасторалној оријентацији“.

Прошођакон Зоран Андрић

Кардинал
Валтер Каспер

БЕОГРАД

Владети Јеротићу уручена награда за животно дело

Академику Владети Јеротићу је у суботу, 22. фебруара 2014. године, у сали Народног позоришта у Београду свечано уручена награда за животно дело „Доситеј Обрадовић“.

Признање, које је установљено 2013. године уз подршку Министарства културе и информисања, Јеротићу је уручио председник Управног одбора Задужбине „Доситеј Обрадовић“ Радомир Путник.

Владета Јеротић је лекар, психијатар, књижевник, вишедеценијски шеф Психотерапеутског одељења болнице „Др Драгиша Мишовић“, професор Православног богословског факултета по позиву. Академик Јеротић је члан више стручних удружења (Српског лекарског друштва – психотерапеутска секција, Психотерапеутског друштва Југославије, Удружења књижевника Србије...). Јеротић је аутор већег броја књига из граничних области религије, философије и психотерапије. Објавио је велики број студија и чланака и његова библиографија је импресивна.

Јеротићево просветитељско, философско-религијско и књижевно стваралаштво превазилази све посебности својствене нашем времену, наводи се у образложењу жирија.

Награда се састоји од плакете са ликом Доситеја Обрадовића, коју је донирала Народна банка Србије, и новчаног износа који је обезбедило Министарство културе и информисања, а који је Јеротић дао Фондацији за децу оболелу од рака.

Одлука о додели награде донета је у децембру 2013., а како је оцењено, Јеротић је својим „животом, делом и деловањем по свему на трагу мисије коју је у српском народу остварио Доситеј Обрадовић“.

У част лауреата је и уметнички програм одржан под називом „Само дела љубави остају“ у режији Иване Драгутиновић Маричић, у извођењу драмских и оперских уметника.

Академик Јеротић је добитник више награда и признања, а између остalog носилац је и Ордена Светог Саве I реда који је добио 2001. г.

Извор: <http://www.narodnopozoriste.rs>

ШАБАЦ

Сабрана дела Светог Владике Николаја Велимировића

Са благословом Његовог Преосвештенства Епископа шабачког Г. Лаврентија из штампе је изашло допуњено издање *Сабраних дела Светог Владике Николаја Велимировића*. Преосвећени Владика Лаврентије се потрудио да речи Светог Николаја, коме се дивила тадашња светска културна елита, поново дођу у руке српског народа и буду читане.

Сабрана дела Светог Владике Николаја су читаоцима доступна по мисионарској цени – у жељи да дела нашег златоустог проповедника буду приступачна што већем броју заинтересованих. Епархија шабачка се одлучила за овај мисионарски подухват у коме жели да пошаље Николајеве речи „његовом“ народу.

Сабрана дела Светог Владике Николаја штампана су у тринаест томова, у тврдом повезу, а цена ових 13 књига, у којима су на преко 10.000 страна сабрани списи Владике Николаја, износи 50 евра у динарској противвредности.

Више информација о овим књигама може се наћи на веб-презентацији овог издања, блогу www.nikolajvelimirovic.blogspot.com, као и на веб-сајту Епархије шабачке <http://www.eparhija-sabacka.com>.

ВАЉЕВО

У част Св. Јустина Ђелијског

У години 2014. Епархија ваљевска прославиће два изузетно важна јубилеја за Српску Православну Цркву и православни свет уопште – 120 година од рођења и 35 година од представљења Господу Преподобног Јустина Новог Ђелијског, једног од најтрудољубивијих и најученијих хришћанских мисионара савременог доба.

Епархија ваљевска је објавила да ће на празник посвећен Ави Јустину, 14. јуна Лета Господњег 2014, његове мошти бити извађене из гроба и положене у храм манастира Ђелије. Како се наводи у Саопштењу Епархије ваљевске, Свету Архијерејску Литургију поводом тог узвишеног чина служиће Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј, уз саслуживање више архијреја и свештенослужитеља наше Цркве и других помесних Цркава.

Имајући у виду славу Аве Јустина широм православне васељене, очекује се да ће се на његов празник у манастиру Ђелије сабрати мноштво верног народа из свих помесних Православних Цркава. Израда распореда свечаности које ће пратити овај богоугодни догађај је у току. О свим детаљима Епархија ваљевска ће благовремени обавестити јавност.

Извор: <http://www.eparhijavaljevska.rs>

ЛОНДОН

Лажни научни радови

Међународне издавачке куће „Спрингер“ и „IEEE“ су најавиле да ће из својих база научних радова избрисати преко 120 лажираних истраживачких радова које је открио и раскринкао француски истраживач Сирол Лабе [Cyril Labbé].

Наиме, у питању су потпуно лажирани радови за које је, након анализе извршene уз помоћ посебног компјутерског програма, установљено да немају никаквог смисла, пише *Гардијан*. Сирол Лабе је показао да дотични чланци нису никакви научни радови, већ пре компјутерски генериране бесмислице.

Претпоставља се да су лажни радови које је Лабе идентификовао настали помоћу компјутерског про-

НАУКА, УМЕТНОСТ, КУЛТУРА...

Маријана Пешровић

грама SCIGen. Овај програм су 2005. године направили истраживачи Института за технологију Масачусетс (МИТ), да покажу како се на научним конференцијама и у научним часописима између осталих прихватају и бесмислени и ненаучни радови. Програм је иначе бесплатан, може га преузети и користити ко год хоће, и питање је колико је прилога у научним часописима „написано“ помоћу овог програма.

SCIGen комбинује научне изразе са насумично изабраним фразама и спаја их у наизглед импресивна документа. Чланови редакције *Православља* су испробали програм, и у року од неколико секунди добили су „научни рад“ на енглеском језику – све што је било потребно учинити било је уношење имена аутора.

Иначе, како преноси штампа, Лабе је 2010. године сам искористио SCIGen да направи 102 лажна научна рада, потписујући се као „научник Ајк Енткар“. Потом их је ставио у базу података „Гугл академик“, захваљујући чему је „Енткар“ постао 21. најцитиранији научник у свету 2010.

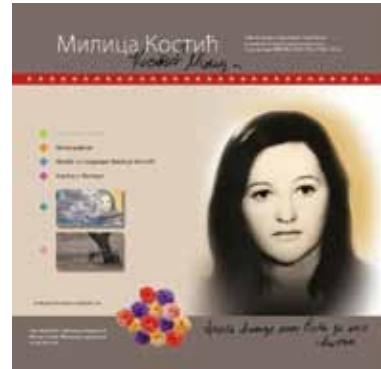
Џон Бехенан, уредник часописа *Science*, доктор молекуларне биологије, намерно је 2013. године понудио лажирани истраживачки чланак у 305 онлајн-часописа. Чланак је преведен и на француски језик уз помоћ Гугловог преводиоца, те поново преведен на енглески да звучи као да су га писали „научници“ чији материји језик није енглески. Чак 157 часописа је прихватило овај измишљени рад, упркос чињеници да су чланак написали аутори који не постоје, као и да су ти „автори“ радили на Афричком универзитету, који такође не постоји.

Слично њему, прошле године су тројица српских научника под лажним именима објавили потпуно измишљени рад у часопису *Metalurgia International* који излази у Румунији, како би показали да поједини научни часописи (у којима домаћи аутори публикују своје радове) заправо објављују свашта.

Гардијан указује на то да су ове чињенице само „врх леденог брега“ и скреће пажњу на један озбиљан

ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦА ПОСВЕЋЕНА МИЛИЦИ КОСТИЋ Отворен је веб-сајт <http://milicakostic.rs>

Крајем прошле године Издавачки фонд СПЦ Архиепископије београдско-карловачке издао је књигу *Борба за господјанство, изложење живота и мученичкој подвигу ученице Милице Костић (1956–1974)* коју је написао игуман манастира Студенице Архимандрит Тихон Ракићевић. Ова ученица Медицинске школе у Крушевцу била је племенита и узорна девојка. Као случајна жртва одбила је да буде силована по цену живота. У *Православљу* (бројеви 1118–1121) смо објавили податке о њеном животу и страдању, а исти су преузети из поменуте књиге.

Недавно се појавила интернет страница посвећена успомени на Милицу Костић. Њу је отворила госпођа Милка Савић (девојачко Милошевић). Милка је са Милицом, као својом најбољом другарицом, провела детињство у селу Стројинци код Бруса. На насловној странији сајта она је уписала: „Драга Милице, моли Бога за нас – Милка.“

Страница садржи фотографије из Миличиног живота, опис њеног житија и приказ књиге о њој. Осим тога на овој страници налази се и кратки филм (10 мин.) о животу, страдању и смислу страдања ове изузетне девојке.

проблем – на студенте који постају професори помоћу овог процеса; такође, постаје јасно и да многе академске институције не читају радове које им кандидати шаљу.

SCIGen је само један програм из читавог низа софтвера који аутоматски генерише речи фабрикујући „научне радове“. Ове апликације, које се називају „спинер програми“, бесплатно су доступне на интернету.

Извор: <http://io9.com>

МОСКВА

Тешко је бити Бог

Последњи рад истакнутог руског режисера Алексеја Германа, филм „Тешко је бити Бог“ [„Трудно быть Богом“], на којем је он радио скоро 15 година, приказан је у новембру 2013. године на Међународном филмском фестивалу у Риму. Од краја фебруара 2014. г. филм се приказује у руским

биоскопима, и ове године ће бити доступан светској публици.

Алексеј Герман преминуо је у фебруару 2013. године, када је завршио рад на филму „Тешко је бити Бог“. Завршна дотерирања филма урадили су удовица режисера, његов коаутор, сценариста Светлана Кармалита и његов син Алексеј Алексејевич Герман, такође режисер.

У основи филма је истоимена прича руских писаца научне фантастике, браће Аркадија и Бориса Стругацки. Она је настала 1964. године, а Алексеј Герман је добио жељу да направи према њој филм. Било је неколико сценарија, неколико тумачења... Идеју о снимању овог филма чувени режисер имао је још 1968. године, али требало је да прође преко 40 година да се идеја реализује.

Двадесет други век, ванземаљска држава Арканар – тамо се одвија радња филма „Тешко је бити Бог“. За разлику од оне из изворне приче, Германова антиутопија је веома жестока и безизлазна. А главни јунак је Земљанин који мора да врши функције бога на далекој планети и не излази на крај са својим задатком.

БЕОГРАД

Седница Комисије за верску наставу у школи

Министар просвете, науке и технолошког развоја проф. др Томислав Јовановић иницирао је одржавање прве седнице Комисије Владе Републике Србије за верску наставу у школи, која је одржана 25. фебруара 2014. године у просторијама Министарства.

Поздрављајући присутне чланове Комисије, министар Јовановић је истакао да је потребно решити статус вероучитеља у школи.

– Држава је спремна да реши статус вероучитеља и да допринесе квалитету наставе. Потребно је створити одговарајуће услове и за доношење новог наставног плана и програма, као и уџбеничку литературу. Заједнички треба да учинимо све да се верском наставом деца не раздвајају, – истакао је министар Јовановић.

На првој седници за председника Комисије изабран је Епископ бачки Г. Иринеј, а за заменика председника Снежана Павловић, саветник у Министарству просвете, науке и технолошког развоја.

Чланове Комисије за верску наставу у школи именовала је Влада Републике Србије на седници одржаној 29. јануара 2014. године. Чланови Комисије су: др Зоран Костић, помоћник министра за стручно-педагошки надзор, школске управе и средње образовање и васпитање, Милета Радојевић, директор Канцеларије за сарадњу са Црквама и верским заједницама, Владимира Тодић и Драгана Новаковић из Канцеларије за сарадњу са Црквама и верским заједницама, Зора Дешић из Министарства просвете, науке и технолошког развоја, Јосип Пекановић, Римокатоличка црква, реис-ул-улема Адем еф. Зилкић, Исламска заједница Србије, рабин Исак Асијел, Савез јеврејских општина Србије, епископ Халас Бела, Реформаторска хришћанска црква, Гabor Dolinski, Евангелистичка хришћанска црква а. в. и Кристина Новаков, Словачка евангеличка црква, а. в.

Чланови Комисије су следеће закључке: да је потребно донети стручно упутство које ће уредити изјашњавање ученика за обавезни изборни предмет верску настави или грађанско васпитање, као и Пословник о раду Комисије, Годишњи план рада Комисије за школску 2014/2015. године и план активности за период март–јун 2014. године.

На седници је презентован и извештај Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања у области верске наставе. Сви чланови су сагласни да је потребно одржавати редовне седнице Комисије.

Сва питања у вези са верском наставом у школама треба достављати Комисији на следећу адресу:

Министарство просвете, науке и технолошког развоја, Немањина 22–26, 11000 Београд, са назнаком *Комисија за верску наставу у школи*.

Извор: <http://www.mpn.gov.rs>

По речима главног глумца Леонида Јармољника, у овом филму немогуће је све објаснити и све схватити – исто као што се не може све схватити у животу... Али управо зато он може да се назове ремек-делом!

Римски филмски фестивал за овај филм постхумно је удостојио Алексеја Германа награде за допринос филмској уметности. С друге стране, после серије претпремијера филма „Тешко је бити Бог“ почели су да се појављују први одзиви гле-

далаца, различита мишљења – између осталог и негативна.

Но, однос публике према филмовима Алексеја Германа увек је био сложен. На пример, његов претпоследњи филм „Хрустальов, кола!“ у Кану је малтене извиђдан. Касније је исти филм укључен у почасни списак најбољих филмова свих времена. Велике тешкоће су постојале и раније, када су први гледаоци били совјетски цензори. Тада су Германов филм одлагали на полицу, па

га после једно петнаестак година, као што је било са филмом „Превере на путевима“, признавали за ремек-дела руске кинематографије.

Иначе, филм са истим насловом, рађен по истоименом делу, снимио је и немачки режисер Петер Флајшман 1989. године: у питању је филм „Es ist nicht leicht ein Gott zu sein“, рађен у совјетско-немачкој копродукцији.

БЕОГРАД

Промоција зборника о балканским ратовима

У Атријуму Дома Војске Србије 4. марта 2014. године представљен је међународни тематски зборник радова *Балкански ратови 1912–1913: нова виђења и шумачења*.

Аутори чланака су универзитетски професори и истраживачи из војних и цивилних института из Србије, Русије, Грчке, Црне Горе, Француске, Аустрије, Словеније, Немачке, Јапана, Бугарске и Македоније. У зборнику је на српском и енглеском језику објављено 25 текстова, у којима су обрађене дипломатске и војне припреме балканских држава за рат; историја Србије непосредно пре, за време и после балканских ратова; ставови великих сила; ратна искуства и улоге личности у овим догађајима.

Присутним посетиоцима обратили су се директори Института за стратегијска истраживања Министарства одбране и Историјског института Београд – др Јованка Шарановић и др Срђан Рудић, а о значају балканских ратова у традицији и култури говорили су др Милан Терзић, виши научни сарадник, проф. др Милош Јагодић, и научни сарадници др Милић Ј. Милићевић и мајор др Миљан Милкић.

Извор: <http://www.odbrana.mod.gov.rs>

КРОЗ ХРИШЋАНСКИ СВЕТ

Маријана Петровић

СВЕТА ГОРА

Десет година од пожара у Хиландару

Навршило се десет година од пожара у манастиру Хиландар, у којем је у ноћи између 3. и 4. марта 2004. уништено више од половине манастирског комплекса.

Пожар је уништио три конака, од којих је један грађен 1640. године, а друга два крајем двадесетих година 19. века. Потпуно су изгорели и монументална улазна капија с предворјем и Стари и Бели конак на североисточном делу, с параклисом, грађеним 1598. године, чија је обнова била управо завршена.

Нетакнуте су остале манастирска ризница, библиотека и архив и манастирска црква Ваведења Богородице коју су у 12. веку зидали светитељи Сава и Симеон Мироточиви, а надградили краљ Милутин и касније српски кнез Лазар, чије је дело и припрате цркве.

До сада је братство српског манастира на Светој Гори обновило нешто више од половине изгорелих објеката а у обнову је уложено више од 12 милиона евра. Како преносе домаћи медији, реч је, већим делом, о средствима Републике Србије, као и о прилозима грађана, односно верника Српске Православне Цркве.

Извор: Танјут

Јужноамерички мисионар православља: о. Андрес Жирон [Andrés Girón] (1947–2014)

У ГВАТЕМАЛИ

Уснуо у Господу о. Андрес Жирон

Отац Андрес Жирон, један од најистакнутијих мисионара данашњица, слуга Божији преко кога је Господ изградио и гради Лађу спасења међу племенима Маја, проповедник православља у Гватемали, два дана након свог 67. рођендана, 16. фебруара 2014. године, након дуге борбе са дијабетесом уснуо је у Христу.

КОНСТАНТИНОПОЉ

Свеправославно саветовање

На позив Његове Свесветости Патријарха цариградског Г. Вартоломеја, Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј боравио је у Константинопољу од 5. до 9. марта ове године. Повод ове посете био је сусрет свих поглавара канонских помесних Православних Цркава, ради саборног саветовања по питању актуелних тема у Цркви и друштву. У пратњи Патријарха Српског били су Високопреосвећени Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије и Преосвећени Епископ бачки Г. Иринеј, као и протојереј Гајо Гајић.

Како преноси Информативна служба Српске Православне Цркве преко свог веб-сајта спц.срб, седнице су одржаване у Храму Светог Георгија – Саборном храму Васељенске Патријаршије у Цариграду.

Поглавари свих канонских помесних Православних Цркава на овом светом Сабрању у Константинопољу разматрали су питања која се тичу свеукупне Православне Цркве, као и процедурална питања у вези са сазивањем Свеправославног сабора, за који се обављају припреме.

Пре овог Сабрања, од 4. до 5. марта 2014. г. у Васељенској Патријаршији је одржана Припремна комисија, којом је председавао Његово Високопреосвећенство Митрополит пергамски Г. Јован (Зизјулас). Ова комисија је израдила програм рада Сабрања и нацрт Поруке поглавара Цркава.

Према вестима које су стизале док је овај број *Православља* био припреман за штампу, Сабрање је окончано саборним служењем Божанске Литургије у Недељу Православља – у патријаршијској Цркви Светог Георгија, чиме је видљиво приказано православно јединство. Управо на овој торжественој Божанској Литургији поводом великог православног празника Порука поглавара Цркава прочитана је с патријаршијског амвона свим верницима најсветијих Цркава широм света. Надамо се да ћемо ову Поруку, као и опширнији извештај са Сабрања, моћи да прочитамо у наредном броју *Православља*.

Овај велики борац за свој народ, отац народа у правом смислу те речи, цео свој живот је посветио борби за племена Маја. О њима је бринуо и телесно или и духовно. Борио се за њихова права, трудио се да им омогући бољи живот. Био је посланик у парламенту Гватемале, а заступао је интересе свог народа и у Уједињеним нацијама. Изградио је 42 села и 338 храмова, изборио се за право да сиромашне породице добију парче земље од кога би се издржавале.

Овај пожртвовани човек, бивши римокатолички свештеник, након духовног трагања одлучио се да постане члан Православне Цркве. Његова Православна Црква Гватемале од 2010. године ушла је под окриље Константинопољске Патријаршије, под омофор Митрополита Атинагоре, егзарха Мексика, Централне Америке, Колумбије, Венецуеле и Карипских острва. Архимандрит Андрес је са собом у Православну

Цркву увео и десетине хиљада људи који су га пратили као оца, јер су видели и осетили његову љубав и жртву за њих. Племена Маја ће и даље осећати љубав оца Андреса, између осталог и преко свештенства и катихета који неуморно раде са народом Гватемале, а које је обучио, припремио и својим примером надахнуо.

Извор: ПМЦ „О. Данил Сисојев“

САД

50 библијских личности потврђених археологијом

Да ли је постојање личности које се помињу у Светом Писму Старог Завета потврђено археолошким доказима? Колики је број старозаветних личности посведочених археолошким методама?

Према најновијој свесци међународног часописа *Прејлед библијске археологије* [Biblical Archaeology Review], одговор је – најмање 50. У овом броју оних особа чије постојање је

потврђено и археолошким сведочанствима, натписима и другим налазима, налазе се израиљски цареви и асирски монарси, египатски фараони, вавилонски и персијски владари и други.

Њихова имена се јављају у натписима који су настали током периода описаних у Светом Писму и у већини случајева током њиховог живота, или непосредно након њиховог упокојења, тврди Лоренс Микитјук [Lawrence Mykytiuk], истраживач са америчког Универзитета Пурдју, у чланку „Археологија потврђује постојање 50 библијских личности“ објављеном у свесци часописа *Преглед библијске археологије* за март–април ове године.

Између осталог, занимљив је податак који наводи аутор овог чланка – да до пре 20 година није постојало ниједно археолошко сведочанство о постојању цара Давида, па су представници библијске критике сумњали у његову историчност; међутим, 1993. године у Тел Дану откривен је сада већ чувени натпис из 9. века п. н. е. у ком се на арамејском језику помиње „Дом Давидов“, односно израиљска царска династија. Натпис из Тел Dana је део стеле која је разбијена, и која је секундарно коришћена као грађевински материјал (фрагмент са натписом је пронађен узидан у зид).

Извор: <http://www.biblicalarchaeology.org>

БЕРЛИН „Доброчинство“ на сајму туризма

Од 5. до 9. марта 2014. г. одржан је „ITB“, сајам туризма у Берлину, најпрестижнија туристичка манифестација у свету. На сајму је учествовало преко 180 земаља света са богатом туристичком понудом.

ИЗЛОЖБА У БЕРЛИНСКОЈ ГАЛЕРИЈИ СЛИКА *Ave Eva или о теолошком програму на новооткривеној слици Гијома де Марсије*

Религија и уметност у западноевропској култури иду руку под руку. Слике су служиле илустрацији учења Цркве. Грандиозна слика „Расправа учитеља Цркве о безгрешном зачећу“ је једино такво дело познатог француског сликара витраже Гијома де Марсије (Guillaume de Marcillat) који је живео између 1470. и 1528. г. Ова слика је само кратко време била изложена – почетком тридесетих година 20. века. Дуго је била приписивана уметнику који се зове Ђироламо Ђенга, али је тек 1987. г., благодарећи белгијско историчарки уметности Никол Дако, била идентификована као слика Гијома де Марсије.

Овај уметник је био члан Рафаеловог тима при живописању ватиканских лођа (Logge Vaticane) и доцније је био ангажован као фрескописац у радовима на катедрали у Арецу. Он је познат и као први Вазаријев учитељ.

На слици ширине 312,5 и висине 154,5 центиметра представљена је обнажена Ева као змија (Пост. 3, 1–6), која је левом руком ослоњена очито на „дрво познања добра и зла“, држећи у десној руци јабуку. Евина обнаженост није израз скрајности, већ алгорија перфидности змије, односно греха. Ева је зацело змија. Тамнозелена позадина (фон) слике је густа смеша лишћа „дрвета познања“ и лишћа смокве. Змија је представљена као полиморфно чудовиште са андрогиним лицем, грудима и репом који подсећа на рептиле. Спој трију мотива – лица, груди и репа није типичан за иконографију кватро-ћента, већ је пре инспирисан Микеланђеловим сводом Сикстинске капеле (1508–1511), као и Рафеаловим „Станцама“ (1509). У композицији су, у две групе, у живој расправи учитељи Цркве: на левој страни су Бернард из Клервоя, Амвросије, Иларије и Ансельмо, а на десној су Кирило, Ориген, Блажени Августин и Кипријан. Сваком учитељу и светитељу Цркве је приодат и цитат из његовог теолошког трактата као инскрипција на постаменту целокупне слике која својом троделном структуром асоцира на триптих.

Практично недоступна након Другог светског рата, при томе и знатно оштећена, ова слика након рестаурације делује као нова.

Кatalog за ову изложбу су припремили и написали Александра Галици-Крегл и Роберто Контини и објавили га под насловом *AVE EVA. Ein wiederentdecktes Hauptwerk des Renaissancemeisters Guillaume de Marcillat* (Michael Imhof Verlag, Petersberg 2013). Ова изложба у Берлинској галерији слика [Berliner Gemäldegalerie] се односи на два аспекта: иконографску анализу теме „безгрешног зачећа“ као и иконографију проблема ‘Disputa’ (расправе). Уз ову слику је изложен и неколико других цртежа и гравура из циклуса „Животи славних италијанских архитеката, сликара и вајара“ (*Le vite de' piu eccellenti architetti, pittori, et scultori Italiani*) Ђорђа Вазарија који тај сиже тематизују, као и један рељеф из окружења Гибертија, и неколико слика других сликара на тему „безгрешног зачећа“. Задивљујућа изложба једне фасцинирајуће слике ове, у средњовековној теологији Запада, популарне теме, настале руком овог готово заборављеног мајстора-уметника.

Прошођакон Зоран Андрић

На штанду Туристичке организације Србије била је и Поклоничка агенција СПЦ „Доброчинство“. Ово је прво учешће „Доброчинства“ на Берлинском сајму. Добро осмишљеним програмима агенција „Доброчинство“ скренула

је пажњу на себе и оправдала добијени Туристички цвет за 2013. годину.

Међу бројним посетиоцима штанда „Доброчинства“ био је и Митрополит додонски Г. Хризостом из Атинске архиепископије.

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

Олга Стојановић

У ЕПАРХИЈИ ЗВОРНИЧКО-ТУЗЛАНСКОЈ
Светосимеоновска академија

Ове године обиљежавамо неколико значајних јубилеја, међу којима је и деветстота годишњица рођења Стефана Немање – Светог Симеона Мироточивог. Скроман допринос обиљежавању овог значајног додатка приређен је и у Теслићу, где је у Месопусну недељу увече, 23. фебруара 2014, одржана свечана Светосимеоновска академија, у организацији Архијерејског намјесништва теслићког и Светосавске омладинске заједнице Теслић.

Академији је претходило вечерње богослужење у Спомен-храму Пресвете Тројице у Теслићу, које је служио Епископ зворничко-тузлански Г. Хризостом.

На почетку свечане академије Владика Хризостом је поздравио пристне и упутио ријечи благослава, истакавши значај јубилеја који прослављамо, те благословио пројекат „Историја православља у Поусорју“, који је промовисан на академији.

Као основни оријентири у овом пројекту треба да послуже недовољно истражени археолошки локалитети, који сежу у дубину античког временског оквира, средњовјековна сјеверна Босна, односно област Усора и Соли, са посебним освртом на период када је овим крајевима управљао благовјерни краљ Драгутин Немањић, па све до новије историје негдашњег Тешањског пропропрезвитељата и периода свјетских ратова.

Сам пројекат „Историја православља у Поусорју“ обухватиће два циклуса предавања о духовном и историјском наслеђу простора који данас улази у састав Архијерејског намјесништва теслићког, на основу подјеле на парохијске целине. У завршници, пројекат предвиђа израду историјске карте и публикацију прикупљених

У БЕРАНАМА **Слава храма и духовна академија**

Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије служио је 23. фебруара 2014. године Св. Архијерејску Литургију у Храму Преображења Господњег у Беранама. Након Литургије освештани су крстови за звонике на Саборном

храму Св. Симеона Мироточивог, који се подиже у Беранама. Преосвећеном Владици на Литургији, поводом празника Преп. Симеона Мироточивог, са служивало је више свештеника и монаха Епархије будимљанско-никшићке у присуству великог броја вјерног народа беранског краја. Говорећи о ктиторству Симеона Мироточивог, који је подигао бројне задужбине – од манастира Вольавца код Бијелог Поља, Студенице и Ђурђевих Ступова до манастира Св. Николе и Св. Богородице у Топлицама и бројних других светиња, све до најзначајније наше светиње манастира Хиландар, Преосвећени је истакао да све те славне задужбине свједоче дубоку вјеру и побожност Светог Симеона.

„Зато ми имамо ту повластицу, тај призив и завјет пред Богом да подигнемо овај дивни храм Светом Симеону Мироточивом, ономе који је коријен свим српским светитељима и свим српским ктиторима, који је духовни вођа нашем народу кроз вјекове“, поручио је у својој бесједи Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије.

Дан раније, у суботу 22. фебруара, поводом празника и јубилеја – 900 година од рођења Светог оца нашег Симеона Мироточивог, Епархија будимљанско-никшићка и ЦО Беране организовала су свечану академију, која је одржана у сали беранског Центра за културу. Сабрање је благословио и честитао празник Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије, а беседу о Св. Симеону Мироточивом одржала је проф. др Лидија Томић. Она је подсјетила да је темељ српске средњовјековне државе поставио Симеон Немања, а својим државничким успјесима он је омогућио и модерни развој средњовјековне државе, те православне духовне традиције.

„Стефан Немања се одрекао престола у највећој владарској моћи, знајући да је небеско Царство моћније од земаљског живота. Велики жупан је постао монах Симеон и тако свој крст унio у 'живо предање' и ореол преподобног живота. Стефан Немања је најзначајнија личност свог времена јер је имао визију о свом и спасењу свог народа. Уградио је себе у земаљску и небеску причу о српском народу. Пут владара, монаха и светитеља Симеона Мироточивог био је пут мудрости и светости, одлучан, храбар и светозаран у борби за напредак државе и духовно узрастање народа“, истакла је Лидија Томић.

У програму свечане духовне академије учествовали су: књижевници Милутин Мићовић и Радомир Јањевић, црквени хор Свете мати Анастасије, гуслар Слободан Фемић, дјецији хор из Берана.

Извор: Епархија будимљанско-никшићка

материјала, који би пружали аутентичан приказ и достојанствено свједочанство духовног и културно-историјског наслеђа српског Поусорја.

Извор: Епархија зворничко-тузланска

У МАНАСТИРУ КОВИЉ **Састанак војних свештеника**

Уочи празника и на дан Светог Кирила Словенског и Преподобног Ав-

ксентија, 27. фебруара 2014. године, у Светоархангелској обители манастира Ковиља одржан је братски састанак Његовог Преосвећенства Епископа јегарског и војног др Порфирија са првом генерацијом војних свештеника.

После Свете Архијерејске Литургије, свих осморица православних свештеника Војске Србије разго-

У ЗВОРНИКУ „Младост за Петра“

На концерту „Младост за Петра“ у организацији Светосавске омладинске заједнице, Дома омладине и Омладинског савјета, на коме су наступили Сергеј Ђетковић и Борис Режак, прикупљено је 14 018 конвертибилних марака. У веома пријатној атмосфери, Зворничани и посјетиоци из других градова уједињени око хуманог дјела су се забавили уз музику два велика хуманитарца.

Новац је предат Милану Пантићу (стрицу четвромјесечног Петра Пантића) који је исти уплатио на жиро рачун отворен за Петрово лијечење.

Ђакон Марко Данојловић (извор: Епархија зворничко-шушљанска)

О неопходној помоћи и апелу за спас живота маленог тромесечног Петра Панића, коме је 15. марта 2014. године заказана операција десне стране мозга на Клиници Шен (Schön Klinik) у Немачкој, писало је и *Православље* у броју 1127, од 1. марта 2014. г.

варали су са својим Епископом о постигнутим резултатима као и о предстојећим обавезама и задацима. Верска служба уведена је у Војску Србије 1. августа прошле године. Од тада, освештан је већи број богослужбених простора, док су свештеници отпочели са редовним богослужењима. Поред ове основне делатности у наредном периоду биће организована и поклоничка путовања, поучна предавања, морално-духовне беседе и верска настава.

У завршном делу састанка Преосвећени Владика Порфирије обратио се свештеницима и упутио им речи очинске поуке, како би истрајали на овом одговорном и благословеном задатку.

Извор: Епархија бачка

НА КИМ

Посета на високом нивоу

Први потпредседник Владе Републике Србије г. Александар Вучић посетио је 27. фебруара 2014. године манастир Бањску код Звечана и разговарао са Епископом рашко-призренским Г. Теодосијем. Он је најавио да ће дијалог Београда са привременим институцијама власти у Приштини бити настављен између 13. и 18. марта. Вучић је истакао да ће Београд инсистирати на ослобађању четворице Срба који се налазе у притвору на Косову и Метохији и поновио да Србија захтева од међународне заједнице да се поштују елементарна људска права наших грађана. Вицепремијер Вучић је потврдио да ће држава пружити по-

моћ у обнови манастира Бањска, и изразио захвалност Епископу рашко-призренском Г. Теодосију на свemu што чини за српски народ на Косову и Метохији, као и свештенству Српске Православне Цркве у јужној покрајини, које је имало значајну улогу у опстанку нашег народа на његовим вековним огњиштима.

Извор: Епархија рашко-призренска

У ХИЛАНДАРУ

Празник Св. Симеона

Празник Светог Симеона Мироточивог, у доба када славимо девет векова од његовог рођења, свечано је прослављен у манастиру Хиландар.

Уочи празника у манастир је дошао Преосвећени Епископ липљански Г. Јован, викар Патријарха Српског, као и бројни гости из Свете Горе и свих српских земаља. Владику Јовану је дочекало братство свештениког манастира на челу са игуманом Методијем, да би те вечери Преосвећени началствовао свеноћним бденијем, коме је сутрадан, 26. фебруара, последовала Света Архијерејска Литургија уз саслужење игумана оца Методија и бројног светогорског монаштва и свештенства.

У јутарњим часовима пристигли су и Светој Литургији присуствовали председник Владе Републике Србије г. Ивица Дачић, директор Канцеларије за сарадњу са Црквама и верским заједницама др Милета Радојевић, генерални секретар Владе г. Вељко Одаловић и командант Спе-

ДОБРОЧИНСТВО Поклоничка агенција Српске цркве тел/факс: 011/2687-416, 2686-445 www.dobrocinstvo.spc.rs
БУДИМПЕШТА-СЕНТАНДРЕЈА 19 - 22. март водич: Драган Вукић
ФРУШКА ГОРА II 29. март ВАСКРС У СВЕТОЈ ЗЕМЉИ 10 - 24. април 13 - 20. април
ЛЕПАВИНА 11 - 13. април МОРАВСКА СРБИЈА 12 - 13. април ХИЛАНДАР 03 - 08. мај ЦАРИГРАД - ИСТАНБУЛ 03 - 10. мај БЕЧ 28. мај - 01. јун ОСТРОГ сваког викенда

цијалне антитерористичке јединице пуковник Спасоје Вулевић.

У СРЕМСКИМ КАРЛОВЦИМА Ученици веронауке из села Сусека у посети

У суботу 1. марта 2014. г., ћаци четвртог разреда из села Сусека, који похађају верску наставу православног катихизиса, са својим вероучитељем јерејом Ђорђем Санчанином отишли су у обиласак седишта Епархије сремске, у Сремске Карловце. Ћаци су тог суботњег јутра нестրпљиво чекали да крену у једнодневни обиласак Сремских Карловаца. Дошавши у Сремске Карловце обишли су Владичански двор. Уз помоћ господина Срђана Ерцегана видели су ризницу, капелу и балску дворану. Његово Преосвећенство Епископ сремски Г. Василије је ћаке веронауке благословио и дао им на молитвено сећање духовне књижице и иконице. Затим су ћаци обишли Саборни храм Св. Николаја у Сремским Карловцима, епархијску продавницу, Богословију Св. Арсенија Сремца и Дворску башту. Након игре у Дворској башти, посетиоци су кренули на зад ка селу Сусеку, и тако задовољни

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

Олга Стојановић

и пуни позитивних утисака завршили ово предивно једнодневно путовање.

Јереј Ђорђе Санчанин

У КРУШЕВЦУ

Нови храм

У крушевачком насељу Једињене нације 2. марта 2014. године Епископ крушевачки Г. Давид освештао је крст и благословио почетак радова на изградњи новог храма посвећеног Светом апостолу Павлу и Светом оцу Николају.

Парцелу у површини од 42 ара у Улици дринској бб поклонила је крушевачка општина, испред које је градоначелник г. Братислав Гашић са сарадницима уручио грађевинску дозволу Епископу крушевачком и Црквеном општини Лазарица. Епископ Давид и надлежни парох јереј Милан Тодосијевић су се захвалили гђи Душанки Фелдбауер, која живи у Бразилу, на првој донацији и позвали све житеље Крушевца да помогну изградњу овог светог храма.

Извор: Епархија крушевачка

У НИШУ

Прашчално вечерње

У недељу, 2. марта 2014, уочи почетка Великог поста, након вечерње службе, Епископ нишки Г. Јован благословио је почетак Свете Четрдесетнице. Овој служби је присуствовало мноштво народа Божијег, свештенство Епархије нишке као и професори и ђаци Призренске богословије у Нишу.

Након поучног слова, Епископ је чинећи метанију пред свештенством и народом замолио за опро-

30. годишњица матуре свршених богослова 1979-1984. из Богословије Света Три Јерарха

Генерација свршених богослова 1979–1984. из Богословије Света Три Јерарха у манастиру Крка прославиће на Духовски уторак, 10. јуна 2014. године, јубиларну 30-годишњицу матуре.

Прослава ће се одржати у манастиру Крка.

Позивамо све наше колеге – бивше ученике ове богословије, да се одазову позиву и да сви заједно посетимо место одакле смо кренули у свет.

За информације око организовања прославе можете се обратити:

Проти Споменку Грујићу +381 63 33 55 94

Проти Драгану Предићу +381 64 800 1 800

Проти Душану Чавки +381 64 370 4 506

штај и свима упутио свој благослов и опроштај. Следећи примеру Епископа Јована уследило је међусобно праштање свих присутних уз жеље да се ток поста милошћу Божијом издржи и дочека свето и славно Васкрсење Христово.

Извор: Епархија нишка

жење ученика са познатим глумцима којима се нешто касније придржио градоначелник Загреба г. Милан Бандић.

Извор: Мишрополија
загребачко-љубљанска

У МАНАСТИРУ КРКА Прећеосвећена Литургија

У среду, 5. марта 2014. године, Епископ далматински Г. Фотије служио је Прећеосвећену Литургију у манастиру Крка уз саслужење свештенства и монаштва Епархије далматинске.

Прећеосвећене Литургије се по древној традицији служе сваке сређе и петка у току Часног поста да би се хришћани што чешће и редовније могли причешћивати Светим Тајнама Христовим. Период поста свети оци упоређују са изласком јеврејског народа из египатског ропства, а на томе путу Бог је свој ста-розаветни народ хранио небеском маном (хлебом).

Часни пост, иако траје четрдесет дана, има символички тај исти смисао јер су сви верници и хришћани у току овога периода позвани да постом и молитвом изађу из „Египта“ то јест да победе и превазиђу своју огроховљену природу или речено језиком Светог апостола Павла да победе старога човека у себи. Због тога је у току поста потребно чешће приступати Светим Тајнама Христовим да бисмо духовно обновљени и препорођени дочекали најсветији и највећи хришћански празник Васкрсење Христово.

Извор: Епархија далматинска

Георгије Максимовић (1929–2014)

– КОМПОЗИТОР И ДИРИГЕНТ –

Георгије Максимовић Макса је био један од најзначајнијих диригената и композитора српске духовне музике после Другог светског рата. Рођен је 1929. год. у Земуну. Пореклом је из свештеничке породице Максимовића из Черевића под Фрушком гором, на обали Дунава.

Музичку академију је завршио у Београду 1951. г. у класи чувених професора Војислава Илића и Марка Тајчевића. По завршетку школовања радио је као наставник музике у школама у Земуну, где и почиње с радом као диригент у Земунском позоришту. Упоредо ради са црквеним хоровима, што није било популарно у оно време. Међутим, то њему није сметало, и управо му је рад у Цркви, на пољу духовне музике, донео највише успеха, због чега је постао познат не само код нас и у региону, већ и шире.

Упознао сам га 1982. г. у Богословији Св. Саве у Београду, где је водио хор ове богословије. Упоредо је водио и хор београдских свештеника, који је, захваљујући њему, постао веома познат. Чак су добили надимак *тихој дипломатије*, јер су појали у земљама где званична дипломатија тадашње Југославије није била добродошла. Био је на челу још три београдска хора: Првог београдског певачког друштва, хора при Цркви Покрова Пресвете Богородице и хора „Обилић“.

По стилу извођења црквене духовне музике био је јединствен. То се могло препознati у врло тихом (пијанисими) појању, са повременим динамичким градацијама до врло јаког (фортисимо) појања. Нарочито је тражио да певање буде без даха, што је јако тешко и професионалцима, а камоли нама аматеријама. Међутим, са њим је све ишло лако.

После београдских, поч. Макса води сремске хорове: хор Богословије Св. Арсенија у Сремским Карловцима, па хор „Слаткопојци“, затим хор Завичајног музеја из Черевића, хор Епархије сремске „Св. Николај“ у Сремским Карловцима и, на крају, хор „Миленко“, такође из Черевића. Са три последња хора је постигао до тада невиђени успех у Русији и у земљама из окружења. Русима се, поред диригента-аутора, представио и као интерпретатор руске духовне и световне музике, која није била дозвољена у СССР-у. У многим местима је тада најављиван долазак великог српског уметника. У Москви: Академија наука и уметности, Универзитет Ломоносов, Музичка академија, манастири и храмови у Москви. Даље, у Петрограду: Духовна академија, Сала петербуршке филхармоније – Глинка, сви царски дворци у Петрограду и околини, храмови и манастири, Кронштат, Виборг. Гостовао је Макса и у Новгороду, Вороње-

жу, Задонску, Ростову, Ново-черкаску, Старочеркаску, Батајску, Шахти и Тагањрогу. Познате су и посете Сентандреји у Мађарској, а такође је био и у Бугарској, Румунији и Грчкој, док наступајућима у Србији нема броја.

За овакав рад и успех нису изостајала ни признања. Да наведемо само најважније: Грамата Патријарха Павла за 50 година уметничког рада, Орден Руског Патријарха Пимена са златним сатом и иницијалима за композицију *Доспојно јест*, Орден Антиохијског Патријарха, Румунског Патријарха, Савеза композитора Русије, прва награда за ауторски рад на фестивалу Хорови међу фрескама, Орден Георгијевског реда – Петроград, Орден Св. Арсенија и Орден Св. Саве.

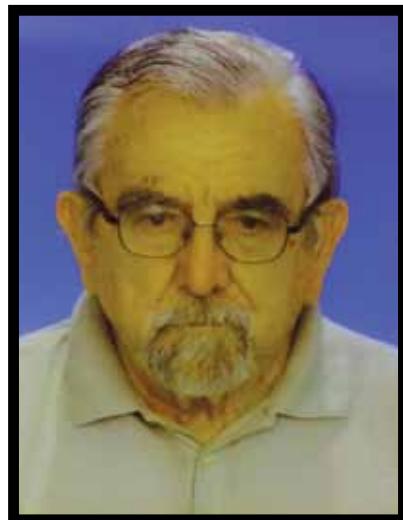
Његова ауторска дела су: Литургија за мушки хор, Литургија за мешовити хор, Опело за мушки хор, као и многе друге соло композиције и обраде не само црквене духовне музике, него и народне, староградске, руске и козачке. Не смејмо заборавити једно од најлепших његових дела, а то је песма *Дунаву*, за коју је поч. Георгије написао и текст.

Захваљујући многобројним наступима, постоји више видео и аудио записа који сведоче о овом великом прегаоцу, а све се то може наћи и у писаном виду јер је поч. Макса сва своја музичка остварења забележио нотним системом.

Наша Црква остаје без свог осведеног члана; његова породица без великог домаћина, супруга, оца, деде, зета, а ми, његови ђаци, хористи и пријатељи, без нашег Максе.

На опелу у вољеном Черевићу, уз учешће великог броја свештеника, пријатеља и сарадника, у име Патријарха српског Иринеја опростио се Епископ Андреј, викар Патријархов, а у име Епископа сремског Василија –protoјереј-ставрофор Божа Совиљ.

прошојеј Миодрај Нешић
шарох борчански

Обновимо Храм Светог Јулијана у Шибенику

Храм Светог Јулијана у граду Шибенику саградили су православни Срби и Грци 1569, у данашњем старом градском језгру Шибеника. Ово је један од четири православна храма у овом граду. У Другом свјетском рату је бомбардован и том приликом је знатно страдао – остали су само спољашњи зидови. Иако је вријеме тешко и оскудно како материјално тако и бројем наших вјерника (у послједњем рату 1995. већи дио православних Срба је протјеран са својих вјековних огњишта), са Божијом помоћи и благословом Епископа далматинског Г. Фотија, ових дана ћемо почети са првим припремним радовима око обнове Храма Светог Јулијана.

Стога молимо и апелујемо на све вјернике и људе спремне да чине добро, да се укључе и помогну у овом значајном и за наше спасење корисном дјелу.

Сви који желе помоћи свој прилог могу уплатити на жиро–рачуун Црквене општине Шибеник:

HR2024840081103822256
Raiffeisen BANK

Помозите и ви обнову Призренске богословије!

У септембру 2011. године обновљен је рад Богословије у Призрену, која је запаљена и уништена у мартовском погрому 2004. године.

Богословија је од кључног значаја за опстанак српске заједнице на Ким – којој су потребни свештеници који су одрастали, учили и живели на овим просторима. Епархија рашко-призренска и косовско-метохијска овом приликом упућује апел верном народу у земљи и расејању да својим прилозима помогне рад Призренске богословије.

Динарски рачун:
Комерцијална банка, 205-172349-51

НАРУЦБЕНИЦА

Шифра претплате
(попуњава служба претплате)

Претплаћујем се
на следеће часописе
(означите жељени часопис
и начин претплате)

Име и презиме наручиоца:

ПТТ број и град:

Адреса:

Држава, епархија:

Часопис	Годишња претплата		Начин слања (важи за иностранство)
	Србија	Иностранство	
Православље	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35£	Обичном поштом
		60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45£	Авионом
Православни мисионар	500 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом
Теолошки појледи	900 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом
Гласник СПЦ	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе	Обичном поштом
		60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Авионом
Светоносавско звонце	690 динара	25€	Обичном поштом
		30€ за Европу или 40€ ван Европе	Авионом

Наруџбеницу слати на адресу: „Православље“ – Српска Патријаршија, Краља Петра 5, 11000 Београд, Србија